

”Sinä selviät kyllä” -lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun näyttäytyminen aikuisiän arjessa

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Jane Koivula
Niina Tuunanen

Opinnäytetyö AMK
Maaliskuu 2021
Terveys- ja hyvinvointialat
Sosionomi

Koivula, Jane & Tuunanen, Niina

”Sinä selviät kyllä”- Lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun näyttäytyminen aikuisiän arjessa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Helmikuu 2021, 53 sivua

Terveys- ja hyvinvointialat. Sosionomi. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella tutkimuskirjallisuuden kautta, miten lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu näyttäytyy aikuisiän arjessa, miten lapsuudessa koettava kaltoinkohtelua voidaan ennaltaehkäistä sosiaalityön keinoin ja miten kaltoinkohtelua kokeneen arjen hyvinvointia voidaan lisätä. Tavoitteena oli lisätä tietoa ilmiöstä, tukea ja auttaa kaltoinkohtelua kokeneita ja heidän kanssaan työskenteleviä ammattilaisia sekä tuoda esiin tutkittua tietoa, jonka avulla ammattilainen voi tukea kaltoinkohtelua kokeneen arjessa selviytymistä.

Tutkimus toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja aineiston analyysissä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tutkimusaineisto sisälsi 17 tutkimusta, jotka valittiin ennakkoon muodostettujen sisäänottokriteerien pohjalta.

Tuloksista voi päätellä, että lapsena koettu kaltoinkohtelu näyttäytyy aikuisiässä fyysisessä, psyykkisessä ja taloudellisessa hyvinvoinnissa sekä käyttäytymisessä. Sosiaalialan ammattilaisilla tulisi olla riittävästi tietoa kaltoinkohtelun eri muodoista, esiintyvyydestä ja kaltoinkohtelulta suojaavista tekijöistä ja riskitekijöistä. Heillä tulisi myös olla erilaisia seulonta- ja interventiomenetelmiä kaltoinkohtelun tunnistamiseksi. Kaltoinkohtelua voidaan ennaltaehkäistä positiivisilla vanhemmuuden lähestymistavoilla, vanhemmuutta vahvistavilla menetelmillä, perheille tarjottavalla tuella, kuntoutuksella ja käyttäytymisterapialla sekä lapsen ja huoltajan välistä vuorovaikutusta vahvistamalla. Kaltoinkohtelua kokeneiden hyvinvointia voidaan lisätä arjessa tarjolla olevien palveluiden ja palveluprosesseihin liittyvien tekijöiden avulla. Palveluiden onnistumiseen vaikuttaa ammattilaisen asenne, tietotaito-osaaminen, aito kohtaamisen, aktiivinen kuuntelu sekä empaattinen ja kannustava asenne. Tärkeää oli myös vertaistuen saaminen, tieto tarjolla olevista palveluista sekä käytännön ohjaus arkipäiväisissä toiminnoissa.

Avainsanat (asiasanat)

lasten kaltoinkohtelu, laiminlyönti, ennaltaehkäisy, vaikutukset, kirjallisuuskatsaus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Koivula, Jane & Tuunanen, Niina

'You will survive"- The reflections of child maltreatment in the daily life of an adult. Descriptive literature review.

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, February 2021, 53 pages

Health and welfare. Degree programme in Social Services. Bachelor's thesis.

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The purpose of this study was to collect information through research literature on how maltreatment in childhood is reflected in the daily life of an adult, how childhood maltreatment can be prevented through social work and how the well-being in daily life can be increased with person who has experienced maltreatment. The objective of this study was to increase the understanding of the topic and compile research information to support and help person who have experienced maltreatment, and to bring out researched information that will enable a professional to support the survival of an experienced victim.

The thesis was executed as a descriptive literature review. Data-driven content analysis was used in the analysis of the data. The research material included seventeen studies, which were chosen based on preformed inclusion criteria.

It can be deduced from the results that maltreatment experienced as a child is reflected in physical, mental, and financial well-being and behavior in adulthood. Social professionals should have an adequate knowledge of the different forms, prevalence and protective factors and risk factors of maltreatment. They should also have different screening and intervention methods to identify maltreatment. Maltreatment can be prevented through positive parenting approaches, parenting methods, support for families, rehabilitation, and behavioral therapy, and strengthening child-parent interaction. The well-being of those who have experienced maltreatment can be increased through the services available in everyday life and factors related to service processes. The success of the services is influenced by the attitude of the professional, know-how, genuine encounter, active listening and an empathetic and encouraging attitude. It was also important to receive peer support, information about the services available and practical guidance in everyday activities.

Keywords/tags (subjects)

Child maltreatment, abuse, prevention, effects, literature review

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Kaltoinkohtelu sosiaalisena ongelmana	3
2	Lapsen kaltoinkohtelu	4
2.1	Kaltoinkohtelun määritelmä ja erilaiset muodot.....	4
2.2	Lait ja sopimukset lapsen suojana	5
2.3	Lasten kaltoinkohtelu yhteiskunnassa.....	6
3	Kaltoinkohtelua suojaavat tekijät, riskitekijät ja seuraukset	7
3.1	Suojaavat tekijät	7
3.2	Riskitekijät	8
3.3	Seuraukset	9
4	Kaltoinkohteluun vaikuttaminen	11
4.1	Ennaltaehkäisy.....	11
4.2	Sosionomin rooli ja ammatilliset valmiudet	13
4.3	Kohtaaminen ja puheeksi otto	14
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	16
6	Kirjallisuuskatsauksen toteutus	16
6.1	Aineiston haku ja valintakriteerit	17
6.2	Aineiston sisällönanalyysi	19
7	Tulokset.....	21
7.1	Lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun näyttäytyminen aikuisiän arjen hyvinvoinnissa ..	21
7.2	Sosiaalityön keinot ennaltaehkäistä kaltoinkohtelua lapsuudessa	26
7.3	Sosiaalityön keinot tukea kaltoinkohtelun kokenutta arjessa selviytymisessä	27
8	Pohdinta.....	29
8.1	Keskeiset tulokset.....	29
8.2	Luotettavuus ja eettisyys.....	31
8.3	Johtopäätökset	33
8.4	Jatkotutkimus aiheet	35
	Lähteet	37
	Liitteet	43
	Liite 1. Taulukko alkuperäistutkimuksista	43
	Liite 2. Keskeiset tulokset	50

Taulukot

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	17
Taulukko 2. Aineiston haku ja sen tulokset.....	18
Taulukko 3. Aineiston analyysin esimerkki.....	21

1 Kaltoinkohtelu sosiaalisena ongelmana

Lasten kaltoinkohtelua on esiintynyt kautta historian eikä sitä nähty erityisenä ongelmana ennen 1900-lukua. Ennen tätä lapsiin kohdistuvan väkivallan katsottiin olevan perheen yksityinen asia, jota pidettiin tarpeellisena kasvatustapana. (Taskinen 2003, 89.) Suomessa ruumiillinen väkivalta oli edelleen yleistä 1980-luvulla ennen kuin lasten fyysinen rankaiseminen kiellettiin lailla vuonna 1984 (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2020).

Lasten kaltoinkohtelu on ajankohtainen ja globaali ilmiö, joka ilmenee eri muodoissa (Hillis, Mercy, Amobi & Kress 2016). Tämän lisäksi kaltoinkohtelun muodot ovat nykyaikana lisääntyneet Internetin ja sosiaalisen median takia. Erityisesti groomingista, joka tarkoittaa lapsen houkuttelemista seksuaaliseen kanssakäymiseen, on tullut maailmanlaajuisesti kasvava ongelma. (Grooming n.d.) Lapsen kaltoinkohtelu voi vaarantaa koko lapsen tulevaisuuden ja siksi siihen on uskallettava puuttua. On kuitenkin muistettava, että kaltoinkohtelun kohtaaminen on aina haasteellista myös työntekijöille. Kaltoinkohtelua selvittäessä tarvitaan rohkeutta puuttua kaltoinkohteluun sekä ammattitaitoa ja malttia edetä riittävän harkitusti. (Taskinen 2003, 5.)

Opinnäytetyön aihe valittiin ilmiön ajankohtaisuuden ja yleisyyden lisäksi siitä syystä, ettei lapsuuden kaltoinkohtelun näyttäytymisestä aikuisiän arjen hyvinvointiin juurikaan löydy suomalaista uusia tutkittua näyttöön perustuvaa tietoa. Aiheesta on tehty paljon opinnäytetöitä, muttei sellaisia, joissa aihetta olisi käsitelty sosiaalityön ja sosionomin osaamisen näkökulmasta. Näin ollen ei ole vaarana, että tulokset hukkuvat suureen joukkoon jo tehtyjä tutkimuksia. Lisäksi henkilökohtainen kiinnostus aiheeseen vaikutti aiheen valintaan, sillä pohdimme, miten ihminen voi selviytyä näin traumaattisesta kokemuksesta vai voiko siitä ikinä selviytyä kokonaan, minkälaisia jälkiä se jättää ihmiseen ja minkälaista tukea ihminen tarvitsee selviytyäkseen. Halusimme myös, tulevana sosiaalialan ammattilaisina, tietää kuinka kohdata asiakas, joka on kokenut kaltoinkohtelua.

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tavoitteena on lisätä tietoa ilmiöstä niin ammattilaisille, terveys- ja sosiaalialan opiskelijoille, kaltoinkohtelua kokeneille kuin vanhemmille. Tavoitteena on myös tukea ja auttaa lapsena kaltoinkohtelua kokeneita aikuisia sekä heidän kanssaan työskenteleviä ammattilaisia, ennaltaehkäistä kaltoinkohtelua vaikuttamalla esimerkiksi kaltoinkohtelun ylisukupolvistumiseen ja tuoda esille tutkittua tietoa, jota voi hyödyntää lapsena kaltoin kohdeltujen tukemisessa hyvinvoivaan elämään.

Opinnäytetyössä on käytetty tarkoituksellisesti käsitettä kaltoinkohtelu kerrottaessa lapsen kohdistuvasta väkivallasta. Valinnan perustana on kaltoinkohtelu-käsitteen käyttökonteksti, joka on suomen kielessä väkivalta-käsitettä rajatumpi. Käsitettä käytetään tilanteissa, joissa väkivaltaa ilmenee vastuu-, luottamus- tai valtasuhteessa heikommassa asemassa olevaa henkilöä, kuten lasta, kohtaan. (Bildjuschkin, Ewalds, Hietämäki, Kettunen, Koivula, Mäkelä, Nipuli, October, Peltonen & Siukola 2019, 5.)

2 Lapsen kaltoinkohtelu

2.1 Kaltoinkohtelun määritelmä ja erilaiset muodot

WHO (World Health Organization) määrittelee lapsen kaltoinkohteluksi kaiken sellaisen fyysisen ja psyykkisen pahoinpitelyn muodot, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin taikka kaupallisen tai muun riiston, josta seuraa todellista tai mahdollista vaaraa lapsen terveydelle, elämälle, kehitykselle tai ihmisarvolle suhteessa, jossa on kyse vastuusta, luottamuksesta tai vallasta (Child maltreatment 2020).

Lasten kaltoinkohtelu on moninainen ilmiö, jota on vaikea määritellä tarkasti. Kaltoinkohtelu voi olla fyysistä, psyykkistä, seksuaalista, kemiallista tai lapsen hoitoa voidaan laiminlyödä. (Hentilä, Ellonen, Paavilainen, Kääriäinen & Koivula 2010, 260.) Fyysinen kaltoinkohtelu vahingoittaa lapsen terveyttä tai aiheuttaa hänelle kipua, kuten lyöminen, tukistaminen ja vauvan ravistelu. Henkinen väkivalta, kuten nimittely ja fyysisellä väkivallalla uhkaaminen, vaikuttaa haitallisesti lapsen fyysiseen ja emotionaaliseen elämään. Lapsen seksuaalisella hyväksikäytöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tekoihin, lapsen seksuaalielinten koskettelua tai lapsen pakottamista katsomaan seksikuvia Internetin kautta. Kemiallisella kaltoinkohtelulla tarkoitetaan muun muassa huumausaineiden tai alkoholin antamista lapselle. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2020.)

Fyysisen, psyykkisen, kemiallisen ja seksuaalisen kaltoinkohtelun lisäksi kaltoinkohtelua on myös lapsen puutteellinen hoito, sairauden hoidon laiminlyönti, rajattomuus, heitteillejätö ja sillä uhkailu, lapsen tavaroiden rikkominen, tunteettomuus ja vihamielisyys, joka näkyy hyökkäävyytenä, uhkailuna, nolaamisena, syyllistämisenä, kiukunpurkauksina, kateellisuutena, katkeruutena ja niin ettei lasta kuunnella tai lohduteta (Välipakka 2007). Perheväkivallalle altistuminen on myös yksi

kaltoinkohtelun muodoista, sillä vaikei väkivalta kohdistuisi suoraan lapseen, altistetaan lapsi väkivallan haitallisille vaikutuksille (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2020). Tällöin puhutaan suoran kaltoinkohtelun sijaan epäsuorasta lapsen kokemasta kaltoinkohtelusta (Hentilä ym. 2010, 260). Lisäksi puhutaan mediaväkivallasta, jossa lapsi tai nuori katsottuaan väkivaltaa ahdistuu ja saa traumaoireita. Siihen voi liittyä myös halu etsiä lisää rajua väkivaltaa sisältävää materiaalia. Riskinä on se, että väkivalta alkaa tuntumaan normaalilta ja lapsen arviointikyky todellisen ja fiktiivisen maailman välisestä erosta hämärtyy. (Cacciatore 2008, 21-22.)

2.2 Lait ja sopimukset lapsen suojana

Lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta, laiminlyönneiltä ja hyväksikäytöltä. Sopimus velvoittaa sopimusmaita pitämään huolen siitä, että väkivallan kohteeksi joutuneet lapset ja nuoret saavat tarvitsemaansa apua ja että väkivaltaa lasta kohtaan käyttäneet joutuvat teoistaan vastuuseen. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista n.d.) Myös Euroopan neuvoston Lanzaroten sopimus (88/2011) edellyttää lapsen suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan. Suomessa lasten fyysinen kurittaminen kiellettiin lailla vuonna 1984. Oikeus väkivallattomaan ja rakastavaan kasvuympäristöön onkin yksi keskeisimmistä lähtökohdista lasten elämässä. (Lapsen kohdistuva kuritusväkivalta 2018.)

Suomen rikoslain (L 19.12.1889/39) mukaan lapsiin kohdistuva väkivalta on aina rikos. Esimerkiksi rikoslain (L 19.12.1889/39) 20 luvun keskeinen tehtävä on turvata jokaisen seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja suojella lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Lastensuojelulaki (L 13.4.2007/417, 25 §) asettaa mainituille tahoille, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluksessa työskenteleville henkilöille, velvollisuuden ilmoituksen tekemisestä poliisille, kun tietoon tulleiden seikkojen perusteella on syytä epäillä lapsen kohdistunutta seksuaalirikosta. Laki velvoittaa myös lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Lastensuojelulaki (L 13.4.2007/417, 15 §) edellyttää lisäksi terveydenhuolloilta lapsen tarvitsemien palveluiden kiireellistä selvittämistä, jos epäillään lapsen kohdistunutta seksuaalista hyväksikäyttöä tai pahoinpitelyä. Sosiaalihuoltolaki (L 30.12.2014/1301, 11 §) määrittelee puolestaan perheväkivallan ja kaltoinkohtelun avun saamisen perusteeksi.

2.3 Lasten kaltoinkohtelu yhteiskunnassa

Lasten kaltoinkohtelu on kansallinen terveyskysymys (Hillis ym. 2016). Lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun yleisyys riippuu siitä, mitä tietolähdettä tarkastellaan, tilastointi- ja tutkimusmetodien eroista ja tarkasteltavan kaltoinkohtelun muodosta (Inkilä, Helminen, Kuosmanen & Paavilainen 2016, 63). Kansainvälisten tutkimusten mukaan kolme neljästä 2-4-vuotiaasta lapsesta kärsii jatkuvasta fyysisestä ja/tai henkisestä kaltoinkohtelusta ja joka viides naisista ja yksi kolmesta miehestä kertoo joutuneensa seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi lapsuudessa. Joka vuosi arviolta 41 000 alle 15-vuotiaista lasta kuolee maailmanlaajuisesti väkivallan seurauksena. (Hillis ym. 2016.) Länsimaita koskevan kansainvälisen arvion mukaan noin 4-16 % lapsista kokee fyysistä pahoinpitelyä ja yksi kymmenestä lapsesta kokee psyykkistä kaltoinkohtelua. Seksuaalista hyväksikäyttöä tytöistä kohtaa 5-10 % ja pojista 5 %. (Inkilä ym. 2016, 63.)

Suomessa vuonna 2018 toteutetussa tutkimuksessa perheille, joilla oli 4-vuotias lapsi, selvisi, että 44 % lapsista oli kokenut henkistä kaltoinkohtelua ja 14 % lapsista kokenut fyysistä kaltoinkohtelua viimeisen vuoden aikana toisen tai molempien vanhempiensa raportoimana (Ikonen 2019, 73-74). Vuonna 2019 tehdyn suomalaisen kouluterveystudkimuksen mukaan joka kuudes 4.-5.luokkalainen sekä useampi kuin joka neljäs 8.-9. luokkalainen ja lukioikäinen ilmoitti kokeneensa viimeisen vuoden aikana vanhempiensa tai muun huolta pitävän aikuisen toimesta henkistä kaltoinkohtelua. Tytöt ja pojat altistuvat tutkimuksen mukaan väkivallalle hieman eri tavoin. Tytöt kokevat henkistä kaltoinkohtelua sekä seksuaalista kaltoinkohtelua poikia useammin, kun taas pojat kokevat useammin fyysistä kaltoinkohtelua. (Lasten ja nuorten hyvinvointi –Kouluterveyskysely 2019, 1,7-9.) Poliisiammattikorkeakoulun ja Nuorisotutkimusseuran tutkimuksessa lapsen väkivaltakokemuksista selvisi, että lapsiin kohdistuva väkivalta on yhä yleisempää ja hyväksyttävämpää kuin aikuisiin kohdistuva väkivalta (Fagerlund, Peltola, Kääriäinen, Ellonen & Sariola 2014, 7)

Suomessa joka vuosi vakavaa pahoinpitelyä kohtaa 50 lasta, noin 300 lasta joutuu sairaalahoitoon ja 10-15 lasta kuolee pahoinpitelyn seurauksena. Poliisille ilmoitetaan lähes 3000 rikosepäilyä alle 15-vuotiaiden kokemasta väkivallasta. (Inkilä ym. 2016, 63.) Suurin osa lasten kokemasta väkivalta ei kuitenkaan tule viranomaisten tietoon, joten todelliset luvut ovat paljon suuremmat. Yksisy syy tähän on viranomaisten korkea kynnyks puuttua kaltoinkohtelu epäilyyn. (Hentilä ym. 2010, 262.)

Työntekijöitä kouluttamalla ja kehittämällä mittareita kaltoinkohtelun ja väkivallan tunnistamiseksi, mahdollistetaan tehokas moniammatillinen yhteistyö. Muut, perheen ulkopuoliset henkilöt, taas kokevat ilmoituskynnyksen korkeana muun muassa kulttuurisista syistä, sillä perhettä pidetään yksityisenä instituutiona ja lasten kohtelu koetaan perheen yksityisasiana. Kulttuurin lisäksi asiaan vaikuttaa ihmisten moraaliset käsitykset oikeasta ja väärästä. Ilmoituskynnyksen madaltamiseen ja asenteiden muutokseen tarvitaan avointa ja jatkuvaa keskustelua siitä, mikä yhteiskunnassamme lasketaan väkivallaksi ja mikä ei. (mts. 262.)

3 Kaltoinkohtelua suojaavat tekijät, riskitekijät ja seuraukset

3.1 Suojaavat tekijät

Kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyyn ja väkivallalta suojaaviin tekijöihin on syytä kiinnittää huomiota, jotta voidaan vähentää taloudellisia kustannuksia ja inhimillistä kärsimystä. Lapsen kaltoin kohdeltavaksi joutumisen riskiä voidaan ehkäistä vahvistamalla vanhempien voimavaroja ja tarjoamalla tarpeen mukaista apua ja tukea perheille. Sopimus lapsen oikeuksista ja muut säädökset velvoittavat huolehtimaan, että jokainen lapsi saa kasvaa turvallisessa ympäristössä. (Korpilahti, Hakulinen, Tupola, Kettunen, Lillsunde & Aronen 2019, 28.)

Lapsella on oikeus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa. Lapsen kanssa työskentelevien on kerrottava lapselle hänen oikeuksistaan osallisuuteen ja tuettava lasta kertomaan häntä askarruttavista ja mieltä painavista asioista sekä hyvinvointia lisäävistä tekijöistä. Lapsen on tunnettava työntekijä ja koettava hänet luotettavaksi ja turvalliseksi, jotta lapsi uskaltaa kertoa huolistaan. Tämän vuoksi olisi tuettava henkilöstön pysyvyyttä, jotta edellytykset luottamuksellisen suhteen syntymiselle olisi mahdollinen. (Lapsen mielipiteen selvittäminen n.d.)

Mikäli lapsella on riittävästi kasvua suojaavia tekijöitä, voi hänestä kasvaa tasapainoinen aikuinen, vaikka hän olisi kasvanut haastavassa perhetilanteessa. Tähän tarvitaan lapsen ja vanhemman välinen turvallinen kiintymyssuhde, toimiva vuorovaikutus sekä lapsen tarpeisiin on vastattava oikea-aikaisesti. Nämä myös suojaavat lasta mielenterveyshäiriöiltä. Muita lasta suojaavia tekijöitä on muun muassa turvalliset ja pysyvät aikuiset, vanhempien toimiva parisuhde ja perheen yhteinen aika, terveelliset elämäntavat, sosiaaliset taidot ja kokemus pärjäämisestä. Yksittäinen haitallinen

lapsuuden kokemus tai riskitekijä ei vielä vaaranna lapsen tervettä kasvua ja kehitystä, mutta pitkään jatkuva turvattomuus ja useat eri riskitekijät lisäävät ongelmia myöhemmässä vaiheessa ja lisäävät todennäköisyyttä joutua uudestaan väkivallan uhriksi tai tekijäksi. (Korpilahti ym. 2019, 28-31.)

Perheillä tulisi olla asunto kohtuullisilla asumiskustannuksilla, mahdollisuus riittävään toimeentuloon, vaatteisiin ja ruokaan. Myös vanhempien työssäkäyntiä tulisi tukea. Tällaisilla toimenpiteillä voidaan vähentää lapsiköyhyyttä ja lisätä lasten tasa-arvoa. Lapsiperheköyhyyttä vähentämällä voidaan kaventaa sosioekonomisista syistä johtuvia terveyseroja, ehkäistä terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien riskitekijöiden kasaantumista ja huono-osaisuuden ylisukupolvisuutta. (Lapset ja perheet n.d.)

Perhetyöllä voidaan tukea perheen voimavaroja ja vanhemmuutta sosiaaliohjauksen keinoin. Tämä tarkoittaa ohjausta lasten hoidossa ja kasvatuksessa sekä kodin arkirutiinien hallintaa. On tärkeää vahvistaa vanhempien tukiverkkoja ja antaa tietoa olemassa olevista tuen ja avunsaannin mahdollisuuksista ja tarjota vertaistukea. Varhain annetulla tuella ehkäistään korjaavien palveluiden tarvetta, parannetaan lasten ja perheiden elämänlaatua ja pärjäävyyttä ja ehkäistään haitallisia lapsuuden kokemuksia. (Korpilahti ym. 2019, 31-33.)

3.2 Riskitekijät

Lapsuudessa koetulla kaltoinkohtelulla on vahva yhteys terveydentilaan, riskikäyttäytymiseen ja sairastavuuteen aikuisiässä. Mitään yksittäistä tekijää tai syytä lapsen kohdistuvalle kaltoinkohtelulle ei ole, vaan taustalla on useita yksilöllisiä, yhteisöllisiä, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia asioita. (Korpilahti ym. 2019, 34.) On tutkittu, että noin 40 % vanhemmista, jotka ovat kohdanneet kaltoinkohtelua omassa lapsuudessa, kaltoinkohtelevat myös omia lapsiaan ja 80 % omaisuus- ja väkivaltarikollisista on lapsuudessaan kokenut väkivaltaa (Cacciatore 2008, 30.) Lisäksi noin 40 %:lla lapsista, jotka ovat kokeneet lapsuudessaan perheväkivaltaa, esiintyy kliinisesti merkittäviä emotionaalisia ja käyttäytymisongelmia (Holland 2011, 134-135).

Riskitekijät liittyvät vanhempiin, lapseen tai perheeseen. Vanhempiin liittyviä riskitekijöitä on työttömyys, heikko koulutustaso, huono taloudellinen tilanne, yksinhuoltajuus ilman lähiverkostoa, päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat, nuori ikä ja lapsena koettu väkivalta. Lapsen kannalta

riskitekijöiksi voidaan nimetä raskaus- ja synnytyskomplikaatiot, lapsen keskosuus ja pieni syntymäpaino, vammaisuus, alhainen ikä, lapsen uhmakkuus, tottelemattomuus, itkuisuus ja käytösongelmat. Perheen riskitekijöitä on perheväkivalta, heikko taloudellinen tilanne, monilapsisuus, stressi, kriisit, kommunikaatio-ongelmat, yhteenkuuluvuuden puute ja sosiaalinen eristyneisyys. (Hentilä ym. 2010, 263.) Lastaan kaltoin kohteleva vanhempi ei siedä stressiä ja perhe-elämän vaatimuksia. Vanhempi voi kokea lapsen olevan vaativa tai jopa uhkaava. (Kauppi 2012, 125). Useimmat samanaikaiset riskitekijät lisäävät lapsen kaltoinkohtelun riskiä (Korpilahti ym. 2019, 34).

Riskitekijöiden lisäksi yksi lapsen kaltoinkohtelun mahdollistajista on yhteiskuntatasolla tapahtunut yleinen asenneilmaston muutos. Väkivallan normalisoituminen seksuaaliseen aikuisviihteeseen sekä elokuva- ja peliteollisuuteen, hämärtää ihmisten suhtautumista väkivaltaa kohtaan. Pornoistuva ja väkivaltaistuva kulttuuri vaikuttaa haitallisesti kansanterveyteen sekä luo vaikutuksensa myös sukupuolirooleihin ja nuorten seurustelusuhteisiin. (Matikka 2020, 98-99.) Seksuaalisuuden ylikorostuminen johtaa myös helposti siihen, ettei hyväksikäytetty aina käsitä, että se mitä tapahtui hänelle, ei ole normaalia tai hyväksyttävää (Kähäri 2017, 37-38). Lisäksi internet ja sosiaalinen media mahdollistavat lasten ja nuorten helpon lähestymisen ilman valvontaa (Matikka 2020, 101).

Myös ylisukupolvinen siirtyminen vaikuttaa väkivallan hyväksymiseen. Suomessa lapsiin kohdettu kuristusväkivalta kiellettiin 1984, joten monia nykyajan vanhempia on kuritettu lapsuudessa. Raiskaus avioliitossa muuttui rikoksi vasta 1994, joka sekin selittää osaltaan ihmisten asenteita suhteessa seksiin. Lisäksi sotatraumat selittävät osaltaan väkivallan kumpuamista, vaikkakin niiden vaikutus alkaa vähitellen hellittää kasvavasta sukupolvesta. Väkivaltaista käytöstä ei kuitenkaan selitä mikään edellä esitetyistä tekijöistä itsekseen, mutta se mikä kaikelle väkivallalle on yhteistä, on vallan väärinkäyttö heikompiaan kohtaan. (Matikka 2020, 98-100.)

3.3 Seuraukset

Lapsen kaltoinkohtelussa korostuu haavoittuvuus, sillä lapsen kasvu ja kehitys ovat vielä kesken (Brusila 2009, 78). Oireiden kirjo on laaja eikä kaikkia oireita esiinny aina vaan oireet ovat yksilökohtaisia. Kaltoinkohtelun aiheuttamat seuraukset riippuvat laiminlyönnin syistä, sen muodosta ja kestosta, lapsen iästä ja kehitystasosta laiminlyönnin alkaessa, saatavilla olleista hoito- ja tukijärjestelmistä, lapsella käytettävissä olleista selviytymiskeinoista ja siitä onko lapsi ollut myös jonkin

muun kaltoinkohtelun muodon uhri. Sillä ei ole merkitystä, onko vanhemman tekemä kaltoinkohtelu tapahtunut tietoisesti vai johtuuko se hänen puutteellisista tiedoistaan, päihdeongelmasta, mielenterveysongelmista, perheväkivallasta, stressistä, taloudellisesta ahdingosta tai sosiaalisen tuen puutteesta, seuraukset ovat aina vakavat. Erityisen vaarallista lapsen selviytymisen kannalta on laiminlyönti, joka alkaa lapsen varhaisimpina vuosina, varsinkin jos asiaan ei puututa ajoissa tai puuttumista ei tapahdu lainkaan. Pahimmillaan kaltoinkohtelu voi johtaa kuolemaan. (Söderholm & Politi 2012, 88.)

Kaltoinkohtelulla on merkittäviä vaikutuksia lapsen kehitykseen ja vaikutukset voivat kestää aikuisuuteen asti. Väkivallalle altistuminen varhaisessa vaiheessa voi heikentää aivojen kehitystä. Tästä seuraa niin välittömiä vaikutuksia kuin elinikäisiä fyysisiä ja henkisiä terveysvaikutuksia. Varhaiset traumakokemukset lisäävät pitkäkestoista stressiä, mikä vahingoittaa kehittyvää keskushermostoa. Kiintymyssuhteen muodostumisen aikaan koetut traumat näkyvät myöhemmin itseluottamuksen puutteena, huonommuuden kokemuksena ja se vaikeuttaa pysyvien ihmissuhteiden muodostamista. (Korpilahti ym. 2019, 37.) Kaltoinkohtelu on selkeä riskitekijä aikuisiän sairastavuudelle. Tämä näkyy aikuisikäisellä terveydenhuollon tarjoamien palveluiden lisääntyneessä käytössä. (Joki-Erkkilä, Jaarto & Sumia 2012, 150.)

Väkivalta vahingoittaa psyykkistä, sosiaalista ja kognitiivista kehitystä. Se lisää pelkoa ja vihaa sekä aiheuttaa epäluottamusta toisia ihmisiä ja yhteiskuntaa kohtaan. Fyysinen ja henkinen väkivalta aiheuttaa lapselle ruumiillisia ja psyykkisiä vammoja ja lisää syrjäytymisen mahdollisuutta. Tutkimuksissa on todettu henkisen väkivallan olevan yhtä haitallista lapsen kasvulle ja kehitykselle kuin fyysisen väkivallan. Väkivallan seurauksena on taloudellisten kustannusten kasvaminen mikä johtuu muun muassa lisääntyneistä kansanterveys­sairauksista. Kaltoinkohtelulla voi olla vaikutuksia lapsen persoonan kehitykseen. Lisäksi se aiheuttaa mielenterveyden häiriöitä, syrjäytymistä, päih-teiden riskikäyttöä, itsetuhoisuutta ja pitkäaikaissairauksia aikuisiässä. Se heikentää aikuisiässä terveydentilan lisäksi kokemuksia selviytymisestä ja pärjäämisestä yhteiskunnassa ja ihmissuhteissa. (Korpilahti ym. 2019, 37-39.) Kaltoinkohtelu lisää myös riskiä ei-toivottuihin raskauksiin sekä joutumista kaltoinkohtelun uhriksi aikuisiässä (Holland 2011, 135).

Voimakkaan traumaattisen kokemuksen jälkeen voi syntyä traumaperäinen stressihäiriö (PTSD), joka aiheuttaa lapselle kärsimystä ja toimintakyvyn alentumista sekä altistaa nuoruudessa riskikäyttäytymiselle (Korpilahti ym. 2019, 40-41). Uriben ja Schubin (2009) tekemän tutkimuksen mukaan seksuaaliväkivaltaa kokeneelle on tavallista seksuaalisen kehityksen häiriintyminen, inho ja pelko seksuaalisuutta kohtaan, itsensä vahingoittaminen ja itsemurha-ajatukset, yliseksuaalinen käytös, seksityö ja muu rikollinen toiminta.

Seksuaalinen väkivalta lisää myös dissosiativista oireilua, joka voi näkyä muistinmenetyksenä, itseen liittyvänä vierauden ja epätodellisuuden kokemuksena sekä todellisuuden ja mielikuvien erottamisen vaikeutena (Joki-Erkkilä, Salmivalli, Tenhunen, Darth, Lehrbäck, Korpilahti & Hakulinen 2019, 310). Laitinen (2004, 197-198) kertoo, että yksi keino kestää hyväksikäyttötilanteita on multipersonallisuusilmiö, jossa ihminen luo itselleen sivupersoonia. Tämä voi auttaa uhria välttämään vakavia psyykkisiä häiriöitä.

4 Kaltoinkohteluun vaikuttaminen

4.1 Ennaltaehkäisy

Kaltoinkohtelua ei tarvitse hyväksyä osana elämää vaan sitä voidaan ennaltaehkäistä ja vähentää aivan kuten terveydenhuollossa vähennetään kansansairauksia. Väkivaltaa synnyttäviä tekijöitä voidaan muuttaa, olivat ne asenteellisia, käyttäytymisperäisiä tai liittyvät ne sosiaaliin, taloudellisiin, poliittisiin tai kulttuurillisiin olosuhteisiin. Kulttuurin muuttamiseksi tarvitaan avointa puuttamista asioihin. (Cacciatore 2008, 20-23.) Yhteiskunnassa ilmiöön kohdistuu sosiaalinen kontrolli, joka operoi sekä positiivisella (sopimukset) että sanktioivalla tasolla (lainsäädäntö). Näillä voidaan vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen, joko ohjaamalla oikeaan tai rangaisten väärästä. (Laitinen 2004, 30-31.)

Kaltoinkohtelun ehkäisy vaatii toimia niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskuntatasolla (Korpilahti ym. 2019, 19). Yksilötasolla ennaltaehkäisy voi olla väkivallasta puhumista, sääntöjen kertomista, tunteiden ymmärtämistä sekä toimintamallien hankkimista ennen mahdollisia väkivaltatilanteita (Cacciatore 2008, 20-23). Myös väkivallalta suojaavien tekijöiden vahvistaminen, riskitekijöiden ja väkivallasta johtuvien oireiden tunnistaminen lapsen toimintaympäristöissä, väkivallasta aiheutuneiden haittojen minimointi, uhrien tukeminen monialaisen yhteistyön keinoin, uhreille

järjestettävä hoito ja uudelleen uhriksi joutumisen ja väkivallan tekijäksi päätyminen ehkäisy auttavat ennaltaehkäisemään lapsuudessa koettavaa kaltoinkohtelua (Korpilahti ym. 2019, 19).

Keinoja väkivallan ehkäisyyn yhteiskuntatasolla ovat yhteisön kehittäminen väkivallattomaan suuntaan, tarjoamalla turvaa ja rajoja antavaa kasvatusta, välttämällä väkivaltaa ratkaisukeinoksi tarjoavia malleja, turvaamalla riittävä sosiaalinen turva eli työttömyyden ja köyhyyden vähentäminen, kohtuullinen tasa-arvo ja ihmisten erilaisuuden hyväksyminen, välttämättömistä auktoriteeteistä kiinni pitäminen ja konkreettiset turvajärjestelyt, kuten turvakamerat ja poliisien läsnäolo (Cacciatore 2008, 20-23).

Yksi merkittävä lapsen kaltoinkohtelun ennaltaehkäisemisen keino on myös vanhemmuuden tukeminen. Vanhemmuuden tuen kehittäminen on yksi lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) osa-alueista (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) 2020). Vanhemmuuden tukemiseen panostaminen on tärkeää, sillä vanhemmuuden laadulla, vanhemmuustaidoilla sekä lapsen ja vanhemman välisellä vuorovaikutuksella, on kauaskantoisia vaikutuksia lapsen kehitykseen. Vanhemmuutta voidaan tukea kolmenlaisella tuella: universaalilla, kohdennetulla ja intensiivisellä. (Kalland & Salo 2020, 891.)

Universaalien tuen, kuten neuvolapalvelut, tavoitteena on tukea yleisesti lapsen ja vanhemman hyvinvointia sekä havaita ajoissa mahdollisen lisätuen tarve. Tuki on ennaltaehkäisevää ja matalan kynnyksen palvelua, jonka tavoitteena on varhaisen vuorovaikutuksen laadun ja turvallisen kiintymyssuhteen takaaminen. Kohdennetulla tuella pyritään tavoittamaan vanhemmat, joilla tiedetään olevan riski lapsen turvallisen kiintymyssuhteen ja yleisen suotuisan kehityksen etenemisen näkökulmasta. Tällaisia riskitekijöitä voivat olla esimerkiksi äidin nuori ikä, vanhempain lievä mielenterveysongelma tai lapsen pitkäaikainen sairaus. Kohdennetun tuen tavoitteena on muun muassa vähentää riskitekijöiden kielteisiä vaikutuksia ja vahvistaa vanhemman taitoja lapsen ohjauksessa esimerkiksi vanhempainryhmätoiminnan tai perheneuvolasta saadun tuen avulla. Intensiivisen, perhekohtaisesti räätälöidyn, tuen piiriin kuuluvat perheet, joissa vanhemman, lapsen tai koko perheen ongelmat ovat vakavia, pitkäkestoisia ja ulottuvat usealle eri elämän osa-alueelle, kuten vakavat vanhempain päihde- ja mielenterveysongelmat, lapsen vakavat kehitysongelmat tai lapsen kaltoinkohtelu. Tällöin tuen muodostavat perhepsykoterapia tai pitkäaikainen perhetyö, jossa yhdistyvät psykososiaalinen tuki, perhekuntoutus, taloudellinen apu sekä perheterapia. (Kalland & Salo 2020, 891-896.)

4.2 Sosionomin rooli ja ammatilliset valmiudet

Sosionomien koulutus mahdollistaa työskentelyn sosiaali- ja terveysalailla laaja-alaisesti monella eri sektorilla ja erilaisissa tehtävissä. Sosionomin työnkuva onkin laaja, sillä he voivat työskennellä niin mielenterveys- ja päihdetyössä, vanhus- ja vammaispalveluissa, lasten- ja perheiden parissa kuin maahanmuuttajapalveluissa. Tutkinto mahdollistaa työskentelyn myös sosiaalihuollon rajapinnoilla, kuten Kelassa, TE-toimistossa, kouluissa ja terveyskeskuksissa sekä erilaisten projektien ja järjestöjen palveluksessa ja esimies- ja johtajatehtävissä. (Ristimäki 2019.) Kaikki nämä paikat ovat sellaisia, joissa kohdataan säännöllisesti lapsuuden aikaisia kaltoinkohtelun oireita ja paikat luovatkin oivan mahdollisuuden oireiden tunnistamiselle. Sosiaaliohjaaja voi ohjaus- ja neuvontatyöllä tukea asiakasta tekemään hyvinvointia edistäviä valintoja ja toimintatapoja sekä kartoittaa asiakkaan sosiaalista elämäntilannetta ja tuen tarvetta, jotta asiakas saa kokonaisvaltaista hoitoa ja tukea oikeaan aikaan. Ennaltaehkäisy on tärkeää ennen ongelmien suurenemista. Työskentelyssä otetaan huomioon ammattilaisen sekä asiakkaan oma näkemys tuen tarpeesta. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 55.)

Sosionomi tuntee sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän sekä lainsäädännön, joten hän osaa sitä kautta löytää kaltoinkohtelua kokeneille juuri tämän tilanteeseen sopivimmat käytettävissä olevat palvelut niin yksityiseltä, kunnalliselta kuin kolmannelta sektorilta. Sosionomi osaa myös tunnistaa palveluiden oikea-aikaisuuden sekä varmistaa ammattitaidollaan selkeän vastuunjaon moniammatillisessa yhteistyössä asiakkaan parhaaksi työskennellessä. Tämä on tärkeää, sillä monet uhrin kokevat usein saamansa avun ja tuen määrällisesti riittämättömänä sekä ajoitukseksi väärin kohdennettuna. Monet ovat joutuneet odottamaan apua vaikeissa tilanteissa kohtuuttoman pitkään. (Laitinen 2004, 286.)

Yhteisenä tavoitteena sosionomin moniulotteisella työkentällä toimii aina päämäärä edistää ihmisten hyvinvointia ja hyvää elämää, huono-osaisuuden ja syrjäytymisen torjuminen sekä haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten puolustaminen. Sosionomin työllä onkin vahva merkitys sekä yhteiskunnallisesti että globaalisti sosiaalisesti kestävä kehityksen edistäjänä. (Ristimäki 2019.)

4.3 Kohtaaminen ja puheeksi otto

Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta iso osa jää edelleen piiloon, sillä sen puheeksi ottaminen koetaan häpeälliseksi eikä apua uskalleta pyytää. Myös ammattilaisten asian puheeksi ottamisen kynnyks ja perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvä osaamisen puute ovat korkeat. (Särkelä 2019.) Iso osa lapsista ja nuorista omaavat sellaisia väkivaltakokemuksia, joista he eivät ole kertoneet kenellekään. Avainasemassa lasten ja nuorten väkivaltakertomusten käsittelemisessä ovat vanhemmat ja muut lapselle tärkeät läheiset, kuten ystävät. Myös luotettavien ammattitahojen tunnettuus ja saavutettavuus ovat merkityksellisiä, sillä suuri osa väkivaltakokemuksista sattuu juuri lasten ja nuorten lähimmissä piireissä. (Fagerlund ym. 2014, 125.)

Varhaisella väkivaltaan puuttumisella voidaan ehkäistä vakavia vahinkoja, pelastaa yksilöitä sekä perheitä kärsimykseltä ja säästää yhteiskunnan resursseja. Väkivaltaan reagoiminen ja puuttuminen on lähimmäisistä välittämistä sekä ammatillista ja ammattieettistä toimintaa. (Ota väkivalta puheeksi n.d.) Ammattilaisten onkin tärkeää kysyä mahdollisesta väkivallasta lapselta ja nuorelta sekä heidän vanhemmiltaan tai huoltajilta, sillä kyselomakkeet ja seulontamittarit tunnistavat väkivallan yleensä vasta siinä vaiheessa, kun se on jo vakavaa. Mikäli ammattilainen saa tiedon väkivallasta, on hänellä lastensuojelulain (L 13.4.2007/417) mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun sekä poliisille. Tämä on lapsen edun ja kuulluksi tulemisen mukainen toimintatapa.

Kaltoinkohtelun puheeksi ottoon on olemassa erilaisia työvälineitä, sillä harva kaltoinkohtelua kokenut kertoo kokemuksistaan oma-aloitteisesti. Sosiaalialan työntekijöiden valmiuksia ja keinoja puheeksi ottoon auttaa väkivaltailmiöstä saatu koulutus ja aikuisten asiakkaiden kanssa käytettävät väkivallan suodatin ja kartoituslomakkeet. Perheissä, joissa on päihteiden riskikäyttöä, mielen-terveysongelmia tai lapselle sattuu toistuvia tapaturmia, on riski väkivaltaan. Tällöin on selvitetävä lapsen sekä vanhempien hyvinvointi. Viranomaistyön tukena, erilaisissa järjestöissä tehdään merkittävää työtä väkivaltaa kokeneiden auttamiseksi. (Korpilahti ym. 2019, 41-42.)

Toimivien yhteistyökäytänteiden rakentaminen sekä väkivallan tunnistamiseen ja epäily- sekä ilmoitus- tilanteisiin on luotava hyvät hoitoon ohjaamisen palvelupolut. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille on laadittu hoitosuositus väkivallan ja hoidon laiminlyönnin tunnistamiseen ja tehokkaan puuttumiseen. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos koordinoi Barnahus- ja PROCHILD-hankkeita,

joissa on tarkoituksena luoda tutkimusnäyttöön perustuvat kansalliset monialaiset yhteistyökäytänteet väkivallan tunnistamiseen ja avun saannin turvaamiseksi. (Korpilahti ym. 2019, 43.)

Yksi nykyaikainen auttamisen keino on myös verkkoauttaminen, jonka avulla voidaan tarjota apua siellä, missä ihmiset ovat ja näin lisätä palveluiden saavutettavuutta. Verkkoauttamisen avulla voidaan auttaa ihmisiä, jotka eivät ehkä vielä ole valmiita vastaanottamaan apua vaan haluavat pelkästään jakaa kokemuksiaan, tulla kohdatuksi ja kuulluksi sekä saada toivoa tilanteesta selviytymiseen ja vahvistamista ajatuksilleen oikealla tiellä olemisesta. Verkkoauttamisen keinoin on myös mahdollista madaltaa kynnystä kasvokkain tapahtuvien palveluiden hakeutumiselle. (Rodriguez 2020, 4-6.)

Kaltoinkohtelua kokeneen kohtaamisessa on tärkeää, kiireetön ja kunnioittava kohtaaminen, joka mahdollistaa kertomisen ja kuulemisen. Tärkeintä vaikeiden kokemusten jakamisen mahdollistajana on kuunteleminen, sillä jo se vähentää osaltaan uhrin kokemaa häpeää. Teosta toipumiseen tarvitaan turvallisia kanssakulkijoita, jotka näkevät ihmisen hyväksikäytön uhrin takaa, auttavat uhrin hyväksymään ja suremaan tapahtunutta ja jotka osaavat vaalia toivoa tilanteesta selviytymiseen. (Matikka 2020, 107-108.)

Lapsuudessa kaltoin kohdeltujen aikuisten kanssa työskennellessä tarvitaan tietoa ilmiöstä, kaltoinkohtelun vaikutuksista ihmiseen, auttamismenetelmistä ja yhteistyötahoista. Työntekijä joutuu usein myös kohtaamaan omia ennakoasenteitaan ja maailmankatsomustaan sekä suhdettaan hyvään ja pahaan. Näiden asioiden tiedostaminen ja käsittely lisäävät avointa, luontevaa ja johdonmukaista työskentelyä työntekijän ja asiakkaan välillä. Myös kaltoinkohdeltujen psyykkisen kasvun tukeminen on tärkeää, jotta voitaisiin ennaltaehkäistä heidän joutumistansa uudelleen kaltoin kohdelluksi myöhemmin elämässään. Lisäksi korostuu koulutuksen tärkeys, jotta ammattilaisilla on riittävästi tietotaitoa työskennellä hyväksikäytettyjen kanssa. Tarvitaan herkkyyttä kuunnella asiakkaan kokemuksia ja huomaavaista ja kunnioittavaa työskentelyä. (Liukkonen 2004, 25-28.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata, kuinka lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu näyttäytyy aikuisiän arjessa. Opinnäytetyön tavoitteena on erityisesti kuvata lapsuudessa koettua kaltoinkohtelua ilmiönä, miten koettu kaltoinkohtelu näkyy aikuisiällä arjen hyvinvoinnissa ja miten sosiaalityön keinoin voidaan ennaltaehkäistä kaltoinkohtelua ja kuinka tukea lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneen hyvinvointia ja arjessa selviytymistä. Tutkimuskysymyksinä ovat:

1. Miten lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu näyttäytyy aikuisiän arjen hyvinvoinnissa?
2. Miten sosiaalityön keinoin voidaan ennaltaehkäistä kaltoinkohtelua?
3. Kuinka sosiaalityön keinoin voidaan tukea kaltoinkohtelua kokeneen hyvinvointia ja arjessa selviytymistä?

6 Kirjallisuuskatsauksen toteutus

Opinnäytetyön menetelmäksi valitsimme kirjallisuuskatsauksen. Kuvasimme opinnäytetyöprosessiamme tietoisesti me-muodossa, sillä tekijöitä oli kaksi. Kuvailevassa tutkimuksessa on lisäksi luontevaa käyttää yleisemmin minä- tai me-muotoa esimerkiksi oman työn toteutustavan ja prosessin eri vaiheiden kuvaamisessa (Kirjallisten töiden ohje: Johdanto 2021). Kirjallisuuskatsauksen tehtävänä on kehittää tieteenalan ymmärrystä tai teoriaa taikka arvioida olemassa olevia teorioita. Kirjallisuuskatsauksen kautta voidaan muodostaa kokonaiskuva tutkittavasta aihealueesta. Kirjallisuuskatsaukset jaetaan yleisimmin kolmeen luokkaan, joita ovat kuvailevat ja systemaattiset katsaukset sekä määrälliset ja laadulliset meta-analyysit. (Suhonen, Axelin & Stolt 2016, 7-8.)

Opinnäytetyömme kuuluu kuvaileviin kirjallisuuskatsauksiin, joka pyrkii muodostamaan käsityksen jo olemassa olevasta tutkimuskirjallisuudesta ja löytämään sieltä puutteita tai tiedon aukkoja (Suhonen ym. 2016, 10). Kuvailevasta katsauksesta erottuu kaksi toisistaan hieman erilaista orientatiota: narratiivinen ja integroiva. Valitsimme näistä oman opinnäytetyömme muodoksi integroivan katsauksen, koska sen tarkoituksena on kuvata tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman monipuolisesti ja lisäksi sen avulla on hyvä tuottaa uutta tietoa jo tutkitusta aiheesta. (Salminen 2011, 6-8.)

Integroitu katsaus koostuu viidestä eri vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan tutkimuskysymys/-ongelma, johon vastausta haetaan katsauksella, seuraavaksi laaditaan tutkimusaineiston

hakusuunnitelma ja suunnitellaan aineiston kerääminen ja kokoaminen kahden tutkijan toimesta. Tutkimusaineiston laadun arvioinnissa suunnitellaan analyysiin valittavien tutkimusten arvioinnissa käytettävät kriteerit, esimerkiksi analysoidaan käsitteen määrittelyä aikaisemmissa tutkimuksissa. Aineiston analysoinnissa suunnitellaan analysoinnissa käytettävät menetelmät, jossa päämääränä on huolellinen ja tasapuolinen katsaukseen sisällettyjen tutkimusten ja teoreettisten aineistojen tulosten tulkinta ja yksittäisten tutkimusten tulosten synteesi. Lopuksi tehdään tulosten tulkinta (pohdinta) ja esittäminen, jossa kerrotaan tärkeimmät tulokset ja johtopäätökset, katsauksen rajoitukset sekä katsauksen avulla tuotetun tiedon merkitys ja sen soveltaminen sosiaalityössä ja sosiaalityöissä. Tehdyt johtopäätökset esitetään joko taulukkoina tai kuvioina katsauksen tarkoitus huomioiden. (Sulosaari & Kajander-Unkuri 2016, 107-115.)

6.1 Aineiston haku ja valintakriteerit

Opinnäytetyöhömmme kuului olennaisena osana mahdollisimman järjestelmällinen tiedonhankinta. Se on erityisen olennaista kirjallisuuskatsauksissa, sillä tiedonhaku ja sen toteutus on pystyttävä raportoimaan mahdollisimman selkeästi ja läpinäkyvästi toistettavuuden vuoksi (Opinnäytetyön tiedonhankinta n.d). Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaun toteutimme joulukuussa 2020 – tammi-kuussa 2021. Hakuvaiheessa asetimme rajauksen vuosien 2010–2020 välille, jotta saimme ajantasaista tietoa sekä siihen, että koko teksti oli saatavilla ilmaiseksi. Lisäksi aineistoa hakiessa olimme päättäneet valintakriteereiksi, että kyseessä on oltava vertaisarvioitu tutkimus, tutkimus tai artikkeli alkuperäisestä tutkimuksesta sekä aineisto oli löydettävissä joko suomen- tai englanninkielisenä. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Tutkimus saatavilla suomen- tai englannin kielellä	Tutkimus on jollain muulla kielellä
Tutkimus tehty aikavälillä 2010-2020	Tutkimus tehty ennen vuotta 2010

Tutkimus on vertaisarvioitu	Tutkimusta ei ole vertaisarvioitu
Saatavilla on koko teksti	Koko tekstiä ei ole saatavilla
Tutkimus on saatavilla ilmaiseksi	Tutkimuksen maksullisuus

Haimme aineistoa virallisista suomalaisia ja kansainvälisiä tutkimuksia ja artikkeleita sisältävistä tietokannoista, Melinda, Medic, Social Care Online, Cinahl, PubMed, Medline Ebscohost ja ProQuest. Melinda ja Medic ovat suomalaisia tietokantoja, Cinahl, Social Online Care, PubMed, Medline Ebscohost ja ProQuest taas kansainvälisiä. Lisäksi valitsimme manuaalisen haun kautta muutamman tutkimuksen, sillä ne täyttivät tietokantahaulle asettamamme kriteerit ja sisälsivät aiheemme kannalta relevanttia tietoa. Hakulausekkeiden löytymiseksi teimme koehakuja, jotta hakulausekkeilla saatiin aikaiseksi sopivan laaja otanta artikkeleita, joiden otsikot viittasivat tutkimuskysymykseen.

Ensimmäisen karsinnan haetusta aineistosta teimme otsikon perusteella. Jos otsikon perusteella heräsi epäselvyyttä siitä, vastasiko tutkimus tai artikkeli opinnäytetyömme tarkoitukseen, luimme tiivistelmän. Alkukarsinnan jälkeen tutustuimme tutkimuksiin ja artikkeleihin tarkemmin, jolloin osa tutkimuksista ja artikkeleista karsiutui, koska ne eivät vastanneet opinnäytetyömme tarkoitukseen tarpeeksi hyvin tai koska niiden aineisto oli liian suppeasti rajattu. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Aineiston haku ja sen tulokset

Tietokanta	Hakusana(t)	Hakutulos	Hyväksytty
Melinda	Kaltoinkohtelu	330	0
	Kaltoinkohtelu laps?	22	0

Medic	Kaltoinkohtelu	5	0
	Child AND maltreatment	3	0
	Child AND abuse	14	0
Social Online Care	Adverse childhood experiences	23	1
	Adult survivors of childhood abuse	28	2
Cinahl	Childhood AND maltreatment	114	6
PubMed	Child maltreatment consequences	140	4
ProQuest	Child abuse AND adulthood AND effects	21524	1
	Adult survivor AND abuse of children	10531	0
	(adult survivor) AND (abuse of children) AND (longterm effects)	426	0
Medline	child abuse AND effects AND adult	105	2

6.2 Aineiston sisällönanalyysi

Opinnäytetyöhön käytettävän aineiston valitsemisen jälkeen seuraava vaihe oli aineiston analysointi. Aineiston analysoinnissa hyödynsimme kvalitatiivisissa tutkimuksissa käytettyä induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, koska tutkimuksemme eteni aineiston ehdolla. Lisäksi induktiivisen sisällönanalyysin avulla voitiin luoda hajanaisesta aineistosta selkeää ja yhteistä informaatiota, josta tulkinnan ja johtopäätösten tekeminen oli mahdollista. (Kyngäs, Elo, Pölkki, Kääriäinen & Kanste 2011, 139-146.) Aineistosta nostimme esille keskeisimmät asiat huolimatta siitä, mitä ne

olivat ja miten ne suhtautuivat aiempiin tutkimuksiin. Tämä vaati meiltä tekijöiltä avoimuutta aineistoa kohtaan sekä aineiston analysointia sen omista lähtökohdista käsin ilman teoretiedon vaikutusta esiin nouseviin asioihin. (Leinonen 2018.)

Aineistolähtöisen analyysin ensimmäisessä vaiheessa pelkistimme eli redusoimme aineiston, jossa tutkimusaineistosta etsittiin tutkimustehtävään sopivia väittämiä, jotka pelkistettiin aineiston mukaisiin ilmaisuihin. Tämän jälkeen ryhmittelimme eli klusteroimme pelkistetyt ilmaukset samaa tarkoitaviin alaluokkiin ja alaluokat nimettiin sisältöä kuvaavasti. Lopuksi abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä yhdistettiin ryhmät, joilla oli samankaltainen sisältö, jolloin syntyi laajempi kokonaisuus samaa aihetta kuvaavista ryhmistä. (Leinonen 2018.)

Analyysivaiheen alussa luimme tutkimusaineiston muodostaneita tutkimuksia ja artikkeleita monia kertoja ja niihin tehtiin merkintöjä. Aineistossa ilmi tulleet, opinnäytetyön tutkimuskysymysten kannalta keskeiset, alkuperäisilmaukset alleviivattiin ensin ja purettiin taulukkoon. Sen jälkeen ilmaukset ryhmiteltiin. Tämän jälkeen ryhmitellyt ilmaukset jaettiin tutkimuskysymyksittäin; niihin, jotka vastasivat ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: Miten lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu näyttäytyy aikuisiän arjen hyvinvoinnissa, niihin, jotka vastasivat toiseen tutkimuskysymykseen: miten sosiaalityön keinoin voidaan ennaltaehkäistä kaltoinkohtelua sekä niihin, jotka vastasivat kolmanteen tutkimuskysymykseen: miten sosiaalityön keinoin voidaan tukea kaltoinkohtelua kokeneen hyvinvointia arjessa selviytymisestä. Jokaista eri tutkimuskysymykseen liittyvää aineistoa käsiteltiin omana aineistonaan.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun näyttäytymisessä aikuisiän arjen hyvinvointiin muodostui neljä yläluokkaa. Näitä olivat taloudellinen, fyysinen ja psyykinen hyvinvointi sekä käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät. Toiseen tutkimuskysymykseen sosiaalityön keinoista kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyyn muodostui kaksi pääluokkaa: ammattilaisen ammattitaito ja kansanterveyden kokonaishyvinvoinnin parantaminen. Kolmanteen tutkimuskysymykseen sosiaalityön keinoista tukea kaltoinkohtelua kokeneen hyvinvointia arjessa selviytymisestä muodostui kolme pääluokkaa, jotka olivat ammattilaisen ja asiakkaan väliseen asiointiin liittyvät tekijät, ammattilaisen asiakkaalle tarjoamat palvelut sekä palveluprosessiin liittyvät tekijät. Taulukossa 3 on kuvattuna yksi esimerkki ensimmäisen tutkimuskysymyksen aineiston analyysistä ja liitteessä 2 on esitetty keskeiset aineiston analyysin tulokset taulukon muodossa. Sanallisesti tutkimustulokset on avattu kappaleessa 7.

Taulukko 3. Aineiston analyysin esimerkki

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
“Childhood maltreatment is a strong predictor for domestic violence.””	Lapsuudessa koetulla kaltoinkohtelulla on vahva yhteys perheväkivaltaan aikuisiässä	Ylisukupolven periytyvyys	Käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät	Lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun näyttäytymisen aikuisiän arjen hyvinvoinnissa

7 Tulokset

7.1 Lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun näyttäytymisen aikuisiän arjen hyvinvoinnissa

Aineiston pohjalta lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu heijastuu aikuisiän arjen eri osa-alueisiin: fyysiseen, psyykkiseen ja taloudelliseen hyvinvointiin sekä käyttäytymiseen.

Fyysinen hyvinvointi

Rueness, Myhre, Strørm, Wentzel-Larsen, Dyb ja Thoresen (2019) totesivat tutkimuksessaan, että erityisesti emotionaalille ja seksuaaliselle kaltoinkohtelulle altistuminen ennusti vaikutuksia fyysiselle terveydelle murrosiässä ja varhaisessa aikuisiässä. Fyysisiksi terveysvaikutuksiksi mainittiin muun muassa vatsakipu, päänsärky, tuki- ja liikuntaelinten kipu, pahoinvointi ja huimaus. Oireet saattoivat olla niin hallitsevia, että ne johtivat erilaisiin toimintahäiriöihin, kuten oppimisen ja työkyvyn häiriöihin.

Castron, Ibáñezin, Matén, Estebanin ja Barradan (2019) seksuaalista hyväksikäyttöä koskeneessa tutkimuksessa todettiin seksuaalisen hyväksikäytön olevan kansanterveysongelma. Lisäksi tutkijat (mt) huomasivat, että uhreilla oli monesti ollut enemmän seksikumppaneita kuin muilla, he olivat harrastaneet seksiä vastineeksi aineellisista eduista ja ehkäisyn käyttö oli ollut epä johdonmukaista. Tämänkaltainen riskikäyttäytyminen altisti erilaisille sukupuoliteitse tarttuville infektioille.

Psyykkinen hyvinvointi

Psyykkiseen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä löytyi aineiston perusteella kolme: sosiaaliset vaikeudet sekä mielenterveys- ja riippuvuusongelmat. Castro ja muut (2019) havaitsivat tutkimuksessaan, että lapsuuden aikainen seksuaalinen hyväksikäyttö altisti alhaisempaan psykologiseen toimintakykyyn, aggressiiviseen käyttäytymiseen ja ihmissuhdeongelmiin. Se aiheutti myös seksuaalisen identiteetin ristiriidan, josta seurauksena oli joko riskialtis seksuaalinen käytös tai päinvastoin yhteydenpidon välttely toisiin ihmisiin uudelleen uhriksi joutumisen pelossa.

Rueness ja muut (2019) kertoivat tutkimuksessaan seksuaalisen hyväksikäytön näyttäneen aikuisiässä vaikeutena muodostaa luottamuksellisia suhteita muihin ihmisiin sekä uhrin tuntemaan häpeän vaikutuksesta elämään. MacGinley, Breckenbridge ja Mowl (2018, 1141-1143) havainnollistavat tutkimuksessaan myös häpeän keskeisen ja monimuotoisen vaikuttavuuden seurauksista uhrin elämään. Häpeä aiheutti uhreille ulkopuolisuuden tunnetta, konflikteja ihmissuhteissa, intiimien suhteiden välttelyä, tunteiden säätelyn ja tunnistamisen vaikeuksia, eristäytyneisyyttä muista, merkityksettömyyden ja arvottomuuden tunteita, itsetunnon heikkoutta, hyväksikäytön paljastumisen pelossa elämistä sekä se nosti kynnyksiä hakea apua omaan tilanteeseen. Häpeän lisäksi myös toivon puute vaikeutti avun hakemista ja uhrin elämäntilanteen parantamista (Baxter, Hemming, McIntosh & Hellman 2017). Seksuaalisen hyväksikäytön lisäksi Dias, Sales, Hessen ja Kleber (2015) kertoivat tutkimuksessaan myös henkisen kaltoinkohtelun aiheuttaneen ihmissuhdeherkkyyttä.

Stern, Agnew-Blais, Danese, Fisher, Jaffee, Matthews, Polanczyk ja Arseneault (2018) havaitsivat tutkimuksessaan lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun johtaneen myös aikuisiässä ADHD:n kaltaisiin oireisiin, kuten impulsiivisuuteen ja epäsosiaalisuuteen. Salokangas (2020, 87) totesi puolestaan, että lapsuuden henkisellä kaltoinkohtelulla oli voimakas yhteytensä siihen, että kaltoinkohtelun uhrin kokivat toisten ihmisten suhtautuvan ja asennoituvan heihin negatiivisesti sekä erityisesti miehillä henkinen kaltoinkohtelu lapsuudessa lisäsi vaikeuksia rakentaa pysyviä ja luottamuksellisia ihmissuhteita.

Lapsuuden aikainen kaltoinkohtelu altisti sitä kokeneet eri asteisille mielenterveydenhäiriöille. Tutkimuksissa mainittiin kaltoinkohtelun heijastuminen aikuisiässä niin masennuksena, ahdistuneisuutena, mielenterveyden heikkoutena kuin mielialahäiriöinä (Rueness ym. 2019; Stern ym. 2018; Salonkangas 2020; Dias ym. 2015; Henry, Merrick & Fulco 2018). Lisäksi MacGinley ja muut (2018, 1141) havaitsivat tutkimuksessaan seksuaalista hyväksikäyttöä seuranneen häpeän aiheuttaneen erilaisia traumaperäisiä oireita sekä Ometto, Oliveira, Milioni, Santos, Scivoletto, Busatto, Nunes ja Cunha (2016) yhdistivät kaltoinkohtelun lapsuudessa olleen yhteydessä psykopaattisiin piirteisiin. Dias ja muut (2015) löysivät linkin myös paranoidisien ajatusten ja lapsuuden kaltoinkohtelun välillä. Lapsuuden aikainen seksuaalinen hyväksikäyttö saattoi aiheuttaa dissosiativisia taipumuksia ja johti vaikeuteen erottaa fantasia todellisuudesta (Castro ym. 2019). Myös kognitiivisen toimintakyvyn häiriöt, kuten oppimis- ja työkykyhäiriöt yhdistettiin lapsuuden aikaiseen kaltoinkohteluun (Rueness ym. 2019).

Lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun yhteys erilaisiin riippuvuusongelmiin aikuisiässä todettiin monessa tutkimuksessa. Salokankaan (2020, 88) tutkimus osoitti, että lapsuudessa koettu henkinen, fyysinen ja seksuaalinen kaltoinkohtelu sekä henkinen ja fyysinen laiminlyönti yhdistyivät merkittävästi aikuisiän alkoholi-ongelmiin. Naisilla merkittävin yhteys aikuisuuden alkoholi-ongelmaan oli erityisesti havaittavissa seksuaalisen hyväksikäytön ja fyysisen kaltoinkohtelun aiheuttamana. Vastaavasti miehillä aikuisiän alkoholin väärinkäytön riskiä näytti lisäävän miesten altistuminen lapsuudessa vanhempien parisuhdeväkivallalle (Fulu, Miedema, Roselli, McCook, Chan, Haardörfer & Jewkes 2017).

Elliot, Stohl, Wall, Keyes, Goodwin, Skodol, Krueger, Grant ja Hasin (2014) havaitsivat myös tutkimuksessaan lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun linkittyneen alkoholiriippuvuuteen, mutta myös nikotiiniriippuvuuteen. Myös Henry ja muut (2018) sekä Castro ja muut (2019) löysivät yhteyden lapsuuden kaltoinkohtelulle ja päihteiden väärinkäytölle. Skinner, Hong, Herrenkohl, Brown, Lee ja Jung (2016) tutkimus nosti esille puolestaan lapsuuden henkisen kaltoinkohtelun suuremman riskin sairastua sekä päihteiden väärinkäyttöön, masennukseen ja ahdistukseen keski-iässä.

Taloudellinen hyvinvointi

Henry ja muut (2018) havaitsivat tutkimuksessaan lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun vaikuttaneen haitallisesti aikuisiän taloudelliseen tilanteeseen. Lapsuudessa ennen 12 vuoden ikää koettu kaltoinkohtelu lisäsi selkeästi murrosiässä riskiä sairastua masennusoireisiin sekä päihteiden väärinkäyttöön. Murrosiässä koettujen masennusoireiden koettiin olevan merkittävässä yhteydessä aikuisiän taloudellisiin paineisiin, kun taas erityisesti päihteiden väärinkäyttö murrosiän aikana yhdistyi vahvasti heikentyneeseen koulutustasoon ja aikaisempaan vanhemmuuteen. Kaiken kaikkiaan tutkimus osoitti alhaisemman koulutustason, aiemmin alkaneen vanhemmuuden ja murrosiän masennusoireiden olleen merkittävässä yhteydessä suurempiin taloudellisiin ongelmiin aikuisiässä. Myös Ometto ja muut (2016) totesivat tutkimuksessaan kaltoinkohtelua kokeneiden osallistujien kärsineen vakavista taloudellisista puutteista.

Myös Jaffee, Ambler, Merrick, Goldman-Mellor, Odgers, Fisher, Danese ja Arseneault (2018) havaitsivat tutkimuksessaan samanlaisia tuloksia. Lapsuudessa tapahtunut kaltoinkohtelu ennusti heikkoa taloudellista tilannetta sekä matalaa koulutustasoa aikuisiässä. Tutkimuksesta selvisi, että kaltoinkohteluilla lapsilla oli yli kaksinkertainen todennäköisyys matalampaan koulutustasoon verrattuna lapsiin, jotka eivät olleet kokeneet lapsuudessa kaltoinkohtelua. Kaltoinkohtelu myös kasvatti 18-vuotiaiden nuorten riskiä yli kaksinkertaisesti päätyä niin sanotuksi NEET-nuoreksi eli nuoreksi, joka oli työn, koulutuksen ja harjoittelun ulkopuolella.

Slesnick, Zhang ja Brakenhoff (2016) taas toivat tuloksissaan ilmi, että seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneilla nuorilla oli suurempi riski asunnottomuuteen, asumisen epävakauteen ja kadulla uhriksi joutumiselle kuin fyysistä hyväksikäyttöä ja laiminlyöntiä kokeneilla.

Käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät

Käyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä aineistoista nousi esille kaltoinkohtelun ylisukupolvinen periytyvyys ja itsetuhoisuus. Crombach ja Bambonyé (2015) havaitsivat tutkimuksessaan, että kaltoinkohtelua lapsuudessa kokeneilla oli vahva yhteys aikuisiän väkivaltaiseen käytökseen sekä omia lapsiaan että puolisoa kohtaan. Vain 6 % väkivaltaa joko lastaan tai puolisoaan kohtaan teh-

neistä ei ollut itse kokenut kaltoinkohtelua lapsuudessaan. Myös Fulun ja muiden (2017) tutkimuksessa, jossa selvitettiin lapsuuden traumojen, parisuhdeväkivallan ja ankaran vanhemmuuden yhteyttä, todettiin lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun olevan vahvasti yhteydessä sekä väkivaltaisiin tekoihin että niiden kokemiseen aikuisiässä. Fulun ja muiden (2017) tutkimuksessa tämä yhteys ilmeni erityisesti henkistä kaltoinkohtelua lapsuudessaan kokeneilla. Molemmissa tutkimuksessa todettiin vahva yhteys väkivaltaisen käyttäytymismallin periytymisestä sukupolvelta toiselle.

Samaan päätelmään päätyivät myös Afifi, Mota, Sareen ja MacMillan (2017), jotka selvittivät tutkimuksessaan fyysisen kaltoinkohtelun yhteyttä muihin väkivallan muotoihin, kaltoinkohtelun todistamiseen lapsuudessa sekä kaltoinkohtelun tekemiseen tai sen uhriksi joutumista aikuisiässä. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että fyysinen kaltoinkohtelu lisäsi sekä muiden kaltoinkohtelun muotojen uhriksi joutumista, sen todistamista lapsuudessa, että sen tekijäksi tai uhriksi tulemistakin aikuisiässä.

Baxterin ja muiden (2017) tutkimuksessa havaittiin selkeä yhteys erityisesti toivon puutteen ja lapsuudessa fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa kokeneiden kesken. Toivon puutteella oli tutkimuksen (mt) mukaan seuraamuksensa haastavia tilanteita kohdatessa, kuten esimerkiksi väkivaltaa kohdatessa. Toivottomuuden tunne aiheutti myös alentunutta arviota omista kyvyistä vaikuttaa tilanteeseen ja käytettävissä olevista ammattilaisresursseista tilanteen parantamiseksi. Mitä vakavampaa ja monimuotoisempaa lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu tutkimuksen (mt) mukaan oli, sitä epätoimellisempää oli, että kyseiset henkilöt kykenivät muodostamaan onnistuneita polkuja kohti tavoitteitaan tai että he pystyivät keskittämään energiansa näiden polkujen seuraamiseen elämässään.

Itsetuhoinen käytös aikuisiässä erityisesti lapsuudessa seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneiden kesken nousi esille monessa tutkimuksessa (Castro ym. 2019; Rueness ym. 2019; MacGinley ym. 2018, 1141). Tutkimusten mukaan itsetuhoiseen käytökseen sisältyivät itsemurha-ajatukset, itsensä vahingoittamisajatukset ja itsemurhayritykset. Salokangas (2020, 88) löysi puolestaan tutkimuksessaan voimakkaimman yhteyden henkisen kaltoinkohtelun ja itsemurhariskin välillä.

Itsetuhoiseen käyttäytymiseen liittyi myös Castron ja muiden (2019) tutkimuksessaan havaitsema yhteys lapsuuden aikaisella seksuaalisella hyväksikäytöllä ja riskialttiille seksuaaliselle käyttäytymiselle, joka lisäsi riskiä joutua myöhemmin uudelleen seksuaaliväkivallan uhriksi. MacGinleyn ja muiden (2018, 1141-1143) tutkimuksessa esille nousi seksuaalisen kaltoinkohtelun aiheuttaman häpeän keskeinen, hallitseva ja laaja vaikutus uhrin koko elämään. Häpeä vaikutti haitallisesti niin uhrin psykologisiin kokemuksiin, ihmissuhteisiin, hyväksikäyttökokemuksen jakamiseen, uhrin itsetuntoon kuin hyväksikäytöstä toipumiseen sekä lisäsi riskiä joutua uudelleen seksuaalisen kaltoinkohtelun uhriksi.

7.2 Sosiaalityön keinot ennaltaehkäistä kaltoinkohtelua lapsuudessa

Afifi ja muut (2017) toivat tutkimuksessaan esille, että ammattilaisten tulisi olla tietoisia eri kaltoinkohtelun muotojen tilastollisesta esiintymisestä lapsuudessa ja siitä, miten se altistaa lähisuhdeväkivallan tekemiseen ja kokemiseen aikuisuudessa. Heidän tulisi myös ymmärtää lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun ja aikuisiän lähisuhdeväkivallan samanaikaisesta esiintymisestä ja mahdollisuudesta lisääntyä. Kaltoinkohtelun ehkäisyllä tutkittiin olevan merkittäviä vaikutuksia myös kansanterveydelle. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että lapsen fyysinen rankaiseminen kertoi heikosta vanhempain- tai kurinpitostrategiasta, mikä lisäsi lapsen kokeman kaltoinkohtelun todennäköisyyttä. Lapsuudessa koetun väkivallan todennäköisyyttä voitiin vähentää käyttämällä positiivisen vanhemmuuden lähestymistapoja sekä pyrkimällä vähentämään lapsen hoitajien käyttämiä fyysisiä rangaistuksia.

Dias ja muut (2015) puolestaan esittivät tutkimuksessaan, että ammattilaisille tulisi kehittää erilaisia seulonta- ja interventio välineitä, joilla voisi samanaikaisesti tunnistaa erilaisia kaltoinkohtelun muotoja. Lisäksi on otettava huomioon hoitajan ja lapsen välinen vuorovaikutus ja lapsen tarpeet. Hoitajille ja lapsille on annettava tietoa kaltoinkohtelun riskeistä ja suojaavista tekijöistä. Mikäli lapsuudenaikaiset ennaltaehkäisy- ja interventioimet epäonnistuvat, tulisi aikuisille olla kehitettynä erityistoimenpiteitä kaltoinkohtelun vaikutusten vähentämiseksi.

Kaltoinkohtelua kokeneille lapsille ja heidän perheilleen tulisi Ometton ja muiden (2016) tutkimuksen perusteella tarjota enemmän hoitoa ja huomiota, sillä kaikista kaltoinkohtelun muodoista ei jää lapselle näkyviä vammoja ja näin perheeltä voi jäädä asianmukainen tuki saamatta. Kaltoinkoh-

telua voidaan ehkäistä ja vähentää perheissä, joissa kaltoinkohtelun riski on olemassa, parantamalla lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta, tarjoamalla henkilökohtaista tukea, perhekuntoutusta ja käyttäytymisterapiaa.

Seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneilla oli Castron ja muiden (2019) tutkimuksessa puutteellista tietoa esimerkiksi ehkäisystä, sukupuolitaudeista ja turvallisesta seksuaalisuudesta. Heille tulisi tutkimuksen mukaan tarjota seksuaalikasvatusta ja keskittyttävä seksuaaliterveyden ennaltaehkäisyyn ja edistämiseen sekä heidät tulisi opettaa jo varhaisesta iästä lähtien, tunnistamaan mahdolliset hyväksikäyttötilanteet, opettaa sukupuolten välistä tasa-arvoa ja edistää terveellistä seksuaalisuutta. Tutkijat (mt) totesivat, että paras tapa ehkäistä ongelmia, on lähteä liikkeelle perusasioista.

Seksuaalikasvatuksen lisäksi kaltoinkohtelua kokeneille tulisi tarjota päihdevalistusta, sillä Elliotin ja muiden (2014) tutkimuksen mukaan lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu lisäsi päihteiden väärinkäytön riskiä ja riippuvuusoireilua. Slesnic ja muut (2016) totesivat, että ammattilaisten tulisi myös tunnistaa asunnottomuuteen liittyviä tekijöitä ja tarjota ohjausta nuorille, joilla on riski joutua asunnottomaksi.

7.3 Sosiaalityön keinot tukea kaltoinkohtelun kokenutta arjessa selviytymisessä

Aineiston perusteella sosiaalityön keinoin oli mahdollista tukea lapsuudessa kaltoinkohtelua kokenutta arjessa selviytymisessä ammattilaisen ja asiakkaan välisillä asiointiin liittyvillä tekijöillä, ammattilaisen asiakkaalle tarjoamille palveluilla sekä palveluprosessiin liittyvillä tekijöillä.

Ammattilaisen ja asiakkaan väliseen asiointiin liittyvät tekijät

Lester, Kwatha ja Sutcliffy (2020) tutkivat lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneiden nuorten ihmisten palveluiden tarvetta. Kaltoinkohtelua kokeneet vastaajat nostivat vastauksissaan esille tarpeelliseksi ja tärkeiksi koettuja palvelun osa-alueita. Ammattilaisen ja asiakkaan väliseen asiointiin liittyvät tekijät liittyivät työntekijän asenteeseen sekä työntekijän tietotaitoihin. Työntekijältä toivottiin empaattista, tuomitsematonta, kannustavaa, aitoa kohtaamisen ja aktiivisen kuuntelun asennetta, joiden avulla vastaajien mukaan oli merkitystä positiivisen palvelukokemuksen muodostamisessa.

Työntekijän tietotaitoon kohdistuivat tutkimuksen (mt) mukaan toiveet vastaajien aiempien negatiivisten palvelukokemusten huomioimisesta työskentelyssä, joka muodosti merkittävän kynnyksen olla hakeutumatta uudelleen palvelujen piiriin. Vastaajat pitivät myös tärkeänä heidän oman elämän asiantuntijuuden huomioimista ja toiveiden kuuntelemisesta. Nämä tekijät koettiin tärkeinä tekijöinä niin asiakassuhteen luottamuksellisuuden kuin palveluihin sitouttamisen lisäämisessä.

Ammattilaisen asiakkaalle tarjoamat palvelut

Lester ja muut (2020) kertoivat tutkimuksessaan lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun aiheuttaman henkisen paineen ja mahdollisen sosiaalisen eristäytymisen vuoksi tutkimukseen vastaajien yhdeksi toivotuimmista ominaisuuksista palveluille olevan kannustavien ja luottamuksellisten tukisuhteiden saamisen. Lapsuudessa kaltoinkohtelulle altistuneet pitivät tärkeänä myös vertaistuen saamista, sillä se mahdollisti kokemusten jakamisen samaa kokeneiden kesken sekä yhteisöllisyyden tunnetta eli tunnetta siitä, etteivät he ole ainoita kaltoinkohtelua kokeneita. MacGinley ja muut (2018, 1143) totesivatkin osuvasti tutkimuksessaan, että se vahinko mikä syntyy ihmissuhteessa, myös paranee ihmissuhteessa.

Emotionaalisen ja sosiaalisen tuen tarpeen lisäksi kaltoinkohtelua kokeneet kokivat tarvitsevänsä käytännön neuvoja tavallisiin jokapäiväisiin arjen toimintoihin ja niistä selviytymiseen. Kaltoinkohtellut kaipaivat myös tietoa, joka auttaisi heitä ymmärtämään ja käsittelemään ongelmiaan. Lisäksi ammattilaisilta toivottiin keinoja ongelmien hetkelliseen unohtamiseen. (Lester ym. 2020.)

Palveluprosessiin liittyvät tekijät

Lester ja muut (2020) nostivat tutkimuksensa tuloksissa esille kaltoinkohtelua lapsuudessa kokeneiden toiveita palveluprosessiin liittyviin tekijöihin. Palveluprosessilta toivottiin selkeyden ja läpinäkyvyyden lisäämistä. Tutkimuksen tulosten perusteella toivottiin selkeämmin tietoa nykyisistä palveluistaan, tietoa siitä kenen puoleen kyseisten ongelmien kanssa voi kääntyä sekä tietoa muista saatavilla olevista palveluista. Joustava ja luotettava palvelu antoi vastaajien kokemuksen mukaan heille kaivatun hallinnan ja itsenäisyyden tunteen. Suuri merkitys koettiin olevan myös

työntekijän pysyvyydellä, sillä luottamuksellisen suhteen muodostaminen vaatii aikaa. Kaiken kaikkiaan palveluiden tuottamisen kulmakiviksi muodostuivat tutkimuksen (mt) mukaan luottamuksellinen, kannustava, jatkuva sekä joustava asiakassuhde.

8 Pohdinta

8.1 Keskeiset tulokset

Opinnäytetyössä haettiin vastausta siihen, kuinka lapsena koettu kaltoinkohtelu näyttää aikuisen ihmisen arjessa, miten kaltoinkohtelua voisi ennaltaehkäistä ja miten lisätä kaltoinkohtelua kokeneen hyvinvointia arjessa. Opinnäytetyöhön aineistoksi valituista tutkimuksista selvisi, että lapsena koettu kaltoinkohtelu näyttää aikuisiässä fyysisessä, psyykkisessä ja taloudellisessa hyvinvoinnissa sekä käyttäytymisessä.

Fyysiset oireet saattoivat olla hallitsevia ja johtaa muun muassa oppimisen ja työkyvyn häiriöihin. (Rueness ym. 2019.) Seksuaalinen hyväksikäyttö altisti riskikäyttäytymiselle ja sitä kautta erilaisille sukupuolitaudeille (Castro ym. 2019).

Castro ja muut (2019) havaitsivat seksuaalisen hyväksikäytön vaikuttaneen myös psyykkiseen hyvinvointiin alentamalla psykologista toimintakykyä, lisäämällä aggressiivista käyttäytymistä ja aiheuttavan ihmissuhdeongelmia. Rueness ja muut (2019) havaitsivat tämän lisäksi vaikeuden muodostaa luottamuksellisia suhteita muiden ihmisten kanssa ja kertoivat uhrin tuntemasta häpeästä. Häpeä aiheutti ulkopuolisuuden tunnetta, ihmissuhdeongelmia, eristäytyneisyyttä, merkityksettömyyden ja arvottomuuden tunteita ja heikkoa itsetuntoa (MacGinley ym. 2018, 1141-1142). Häpeä ja toivon puute vaikeuttivat myös avun hakemista ja uhrin elämäntilanteen kohenemistä (Baxter ym. 2017).

Stern ja muut (2018) havaitsivat kaltoinkohtelun johtaneen aikuisiässä ADHD:n kaltaisiin oireisiin sekä Ometto ja muut (2015) yhdistivät kaltoinkohtelun kokemuksen olleen yhteydessä psykopaattisiin piirteisiin. Tuloksista ilmeni myös mahdollisuus paranoidisiin ajatuksiin ja dissosiatiiivisiin oireisiin. (Dias ym. 2015; Castro ym. 2019). Useammassa tutkimuksessa todettiin kaltoinkohtelun vaikutukset lisääntyneeseen masennukseen ja ahdistukseen sekä löydettiin yhteys riippuvuusongelmiin ja päihteiden väärinkäyttöön.

Henry ja muut (2018) sekä Jaffee ja muut (2018) havaitsivat tutkimuksissaan kaltoinkohtelun yhteyden alhaiseen koulutustasoon ja taloudellisiin ongelmiin. Henry ja muut (2018) nostivat esiin kaltoinkohtelun aikaistaneen vanhemmaksi tulemista ja Jaffee ja muut (2018) korostivat kaltoinkohtelun lisänneen riskiä päätyä NEET-nuoreksi eli nuoreksi, joka on jäänyt työn, koulutuksen ja harjoittelun ulkopuolella. Seksuaalisen hyväksikäytön todettiin kasvattaneen riskiä asumisen epävakauteen ja asunnottomaksi joutumiseen (Slesnick ym. 2016). Käyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä aineistosta nousi esille kaltoinkohtelun ylisukupolvinen periytyvyys (Crombach & Bambonyé 2015; Fulu ym. 2017; Afifi ym. 2017).

Ennaltaehkäisy

Sosiaalialalla työskentelevillä ammattilaisilla tulisi olla tietoa kaltoinkohtelun eri muodoista ja esiintyvyydestä sekä kaltoinkohtelulta suojaavista tekijöistä ja riskitekijöistä. Positiivisen vanhemmuuden lähestymistavat ja vanhemmuutta vahvistavat menetelmät voivat ennaltaehkäistä kaltoinkohtelukokemuksia. (Afifi ym. 2017.) Ometto ja muut (2016) kertoivat, että kaltoinkohtelua voitaisiin ehkäistä parantamalla lasten ja huoltajien välistä vuorovaikutusta sekä tarjoamalla perheelle henkilökohtaista tukea, perhekuntoutusta ja käyttäytymisterapiaa.

Erilaisia seulonta- ja interventio välineitä kehittämällä voidaan lisätä ammattilaisten valmiuksia tunnistaa erilaisia kaltoinkohtelun muotoja. Ennaltaehkäisy ja interventioimet tulisi kohdistaa lisäämään lapsille ja heidän hoitajilleen tietoutta kaltoinkohtelun riskeistä ja niitä suojaavista tekijöistä sekä tukemalla hoitajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja huomioimalla lapsen tarpeet. Aikuisille, kaltoinkohtelua lapsuudessa kokeneille, tulisi kehittää erityistoimenpiteitä, joilla voitaisiin vähentää kaltoinkohtelun aiheuttamia terveyteen kohdistuvia vaikutuksia. (Dias ym. 2015.)

Seksuaalista hyväksikäyttöä voidaan ennaltaehkäistä tarjoamalla varhaisesta iästä lähtien seksuaalikasvatusta (Castro ym. 2019). Elliot ja muut (2014) toivat ilmi päihdevalistuksen tarpeen päihteiden väärinkäytön ja riippuvuuden ehkäisemiseksi. Ammattilaisten tulisi tunnistaa asunnottomuuteen liittyviä riskitekijöitä ja antaa ohjausta niille nuorille, joilla on riski asunnottomuudelle (Slesnic ym. 2016).

Hyvinvoinnin lisääminen arjessa

Aineistosta tuli ilmi, että kaltoinkohtelua kokeneen arjessa selviytymistä ja arjen hyvinvointia voidaan lisätä vaikuttamalla ammattilaisen ja asiakkaan väliseen asiointiin liittyvillä tekijöillä sekä asiakkaalle tarjottujen palveluiden ja palveluprosessiin liittyvien tekijöiden keinoin.

Lester ja muut (2020) havaitsivat tutkimuksessaan, että ammattilaisen ja asiakkaan väliseen asiointiin vaikuttivat työntekijän asenne sekä tietotaito-osaaminen. Onnistunutta kohtaamista edesauttoi työntekijän empaattinen, tuomitsematon ja kannustavaa asenne sekä aito kohtaaminen ja aktiivinen kuuntelu. Asiakassuhteiden luottamuksellisuutta ja palveluihin sitoutumista lisäsi asiakkaan oman elämän asiantuntijuuden huomioiminen ja toiveiden kuunteleminen.

Kaltoinkohtelua kokeneet aikuiset odottivat tarjolla olevista palveluista saavansa kannustavia ja luottamuksellisia tukisuhteita. He pitivät tärkeänä vertaistuen saamista, sillä se mahdollisti omien kokemusten jakamisen samaa kokeneiden kesken ja se lisäsi yhteisöllisyyden tunnetta. He kokivat tarpeelliseksi myös käytännön neuvojen saamisen arkipäiväisiin toimintoihin ja tietoa, joka auttaisi ymmärtämään ja käsittelemään heidän omia ongelmiaan. Ammattilaisilta toivottiin myös keinoja omien ongelmien unohtamiseen hetkellisesti. (Lester ym. 2020.)

Lesterin ja muiden (2020) tutkimuksesta ilmeni, että palveluprosessilta toivottiin selkeyttä ja läpinäkyvyyttä. Toiveena oli saada selkeämpää tietoa tarjolla olevista palveluista ja siitä kenen puoleen voisi kääntyä omien asioiden kanssa. Joustavat, luotettavat palvelut ja työntekijöiden pysyvyys vaikuttivat kaltoinkohtelua kokeneen hallinnan ja itsenäisyyden tunteeseen sekä luottamuksellisen suhteen muodostumiseen.

8.2 Luotettavuus ja eettisyys

Valitsimme opinnäytetyömme aiheen henkilökohtaisen kiinnostuksemme pohjalta ja koemme aiheen olevan hyödyllinen työskenteli sitten lasten tai aikuisten parissa. Opinnäytetyömme tekemistä ohjasivat eettiset periaatteet ja olemme noudattaneet työtä tehdessä hyvää tieteellistä käytäntöä, johon kuuluu rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus. Valitsemamme menetelmä oli kuvaileva kirjallisuuskatsaus, eikä meillä ole toimeksiantajaa tai haastateltuja henkilöitä. Tämä oli

eettisyyden kannalta hyvä valinta, koska olemme käyttäneet opinnäytetyössämme olemassa olevia, aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia.

Tutkimusten ja lähteiden käytössä olemme kunnioittaneet muiden tutkijoiden tekemää työtä tekeväällä asianmukaisella lähdeviittauksella. Opinnäytetyötä kirjoittaessa olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että kerromme ilmiöstä mahdollisimman objektiivisesti, vältämme henkilökohtaisia kannanottoja ja pyrimme kuvaamaan asiat omin sanoin. Tutkimusta tehdessä olemme käyttäneet kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2020.)

Kirjallisuuskatsaustamme tehdessä, päätettiin, että haluamme käyttää mahdollisimman tuoreita tutkimusaineistoja, joten aineisto rajattiin alle 10 vuotta vanhoihin aineistoihin. Mukaan otetut tutkimukset valittiin harkitusti määrittelemiemme sisäänotto- ja poissulkukriteerien mukaan. Aineistot valittiin eri puolilta maailmaa, ja tulokset olivat yhdenmukaisia kaikissa käyttämässämme tutkimuksissa. Tutkimus aineistomme on erittäin kattava, sillä se koostuu 17 tutkimuksesta, jotka vastasivat määrittelemiemme tutkimuskysymyksiin.

Teoriatietoa kerättiin luotettavista lähteistä, lähdekriittisyyttä noudattaen ja opinnäytetyömme aineiston hakuprosessi ja aineiston analysointiin käyttämämme menetelmä on kuvattu tarkasti. Koska olemme dokumentoineet jokaisen vaiheen tarkasti, on prosessi helposti kenen tahansa toistettavissa.

Tulosten luotettavuutta lisää myös se, että tekijöitä oli kaksi. Tuloksia voi kuitenkin heikentää se, että keräämämme aineisto oli pelkästään englanninkielistä ja oma äidinkielemme on suomi. Kaikki valitsemamme tutkimukset olivat kansainvälisiä ja eri maiden välillä voi olla eroavaisuuksia kulttuurillisten tekijöiden takia lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun määrittelemisessä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, joten tutkimusten tulokset eivät välttämättä ole suoraan hyödynnettävissä suomalaisessa palvelujärjestelmässä.

8.3 Johtopäätökset

Tutkimuksen tulokset tukivat teoriaosuudessa Hentilän ja muiden (2010, 60) kertomaa lasten kaltoinkohtelun monimuotoisuudesta. Myös Korpilahden ja muiden (2019, 34) esille nostama vahva yhteys lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun ja uhrin terveydentilan, riskikäyttäytymisen ja sairastuvuuden välillä nousi esille tutkimuksista. Johtopäätöksenä tutkimuksista voidaan todeta, että fyysiseen hyvinvointiin heijastui voimakkaimmin lapsuudessa koettu henkinen ja seksuaalinen kaltoinkohtelu. Henkiseen hyvinvointiin heijastui eniten seksuaalinen kaltoinkohtelu, mutta myös henkinen ja fyysinen. Taloudelliseen hyvinvointiin eniten vaikuttava kaltoinkohtelun muoto jäi epäselväksi. Aikuisiän käyttäytymiseen heijastuivat puolestaan niin seksuaalinen, henkinen kuin fyysinen kaltoinkohtelu.

Lapsuuden aikainen kaltoinkohtelu on ahdistava kokemus jo itsessään, mutta tutkimuksen tulokset vahvistivat sillä olevan pitkäkestoisia haittoja vielä pitkän ajan jälkeenkin, etenkin uhrin henkiseen hyvinvointiin. Toivon puute, häpeä, ahdistuneisuus, ihmissuhdeongelmat, masennus, väkivaltainen käytös ja tunteiden ulkoistaminen ja peittely epäterveellisillä keinoilla, kuten päihteillä, korostuivat kaltoinkohteluilla verrattuna niihin, joilla ei ollut kaltoinkohtelun kokemuksia lapsuudessa. Lisäksi tuloksista ilmeni yhteys monen eri tekijän välillä, esimerkiksi heikon psyykkisen hyvinvoinnin mahdollinen vaikutus taloudelliseen tilanteeseen. Ihmistä tulisikin osata havainnoida sosiaalialalla kokonaisuutena eikä keskittyä vain näkyvän ongelman ratkaisemiseen. Lisäksi useamman tutkimuksen tuloksissa vahvistui havainto siitä, että monen eri kaltoinkohtelun muodon uhriksi joutuminen lapsuudessa vaikutti kasvattavan riskiä aikuisiän hyvinvoinnin heikkenemiselle.

Tutkimuksen tuloksista nousi esille myös vahvasti kaltoinkohtelun kierre sukupolvien välillä, sillä peräti 94 % kaltoinkohtelua käyttävistä oli joutunut itse lapsena kaltoinkohtelun uhriksi. Sosiaalialalla olisikin kiinnitettävä huomio kaltoinkohtelun kierteeseen ja sen taustalla vaikuttaviin syihin, sillä lasten kaltoinkohtelu voi olla opittu malli, jolloin sen käyttö koetaan oikeutetuksi tai kyseessä voi olla vanhempien voimavarojen vähyys, jolloin he eivät kykene toimimaan järkevällä tavalla lastaan kohtaan. Osaltaan lapsen kaltoinkohtelun hiljaiseen hyväksymiseen voivat vaikuttaa myös Matikan (2020, 98-100) pohdinnat yhteiskuntatasolla tapahtuneesta väkivallan normalisoitumisesta viihdeteollisuuteen, sotatraumat sekä lapsen kaltoinkohtelun kieltäminen Suomessa vasta vuonna 1984. Vaikutuksensa asiaan voi olla myös Särkelän (2019) mainitsemassa ammattilaisten

asian puheeksi ottamisen korkeassa kynnyksessä ja perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvässä osaamisen puutteessa.

Salokankaan (2020, 87-89) tuoreessa tutkimuksessa ilmeni tärkeä havainto siitä, että eri kaltoinkohtelun muodot näyttäytyvät eri lailla naisten ja miesten aikuisiän hyvinvoinnissa. Pyrittäessä parantamaan lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun kokeneen hyvinvointia, on sosiaalialalla tunnettava kaltoinkohtelun eri muotojen näyttäytyminen ihmisen hyvinvoinnin eri osa-alueilla, mutta on hyvä myös tiedostaa kaltoinkohtelun mahdollinen näyttäytyminen aikuisiän hyvinvoinnissa sukupuoli-sidonnaisesti.

Tutkimustulosten perusteella voimme myös tehdä johtopäätöksen, minkä mukaan lapsena koetun kaltoinkohtelun aiheuttamia seurauksia voitaisiin yhteiskunnassa ennaltaehkäistä tarjoamalla jo varhaisesta iästä lähtien enemmän seksuaalikasvatusta. Tätä tukee Castron ja muiden (2019) tutkimus, jossa todettiin seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneiden yhteys tiedon puutteesta johtuvalle riskikäyttäytymiselle, joka kertoo liian vähäisestä kouluissa tarjotusta seksuaalikasvatuksesta. Olisi-kin keskityttävä enemmän seksuaaliterveyden ennaltaehkäisyyn ja edistämisen merkitykseen ja opetettava jo varhaisesta iästä lähtien mahdollisten väärinkäyttötilanteiden tai aikomusten tunnistamiseen sekä kouluttaa sukupuolten välistä tasa-arvoa ja edistää terveellistä seksuaalisuutta. Kouluissa tulisi olla myös enemmän taloustiedon opetusta, tavoitteena lisätä nuorten taloudenhallintaa koskevaa tietämystä.

Päihdetyön avulla voitaisiin puolestaan pyrkiä vaikuttamaan nuorten päihteidenkäytön aloittamiseen ja sitä kautta parantaa kansanterveyttä yhteiskunnassamme. Yhteiskunnassa tulisi myös edistää koulutukseen pääsemistä perusopetuksen jälkeen, jotta koulutuksen ja työn ulkopuolelle jääminen vähenisi. Lisäksi Afifi ja muut (2017) kertovat tutkimuksessaan lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyyn keskittyvän pääasiassa terveitä suhteita koskevaan koulutukseen ja treffiväkivallan ehkäisyyn. Riittämätöntä huomiota onkin kiinnitetty mielestämme lapsuudessa tapahtuvan kaltoinkohtelun ja aikuisiän lähisuhdeväkivallan päällekkäisyyteen. Tämän vuoksi kaltoinkohtelua lapsuudessa kokeneiden vanhempien ymmärrystä lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun monimuotoisesta näyttäytymisestä aikuisiän hyvinvointiin tulisi lisätä ja tukea vanhemmuutta. Tällä keinoin pystyttäisiin ennaltaehkäisemään myös sukupolvien välistä kaltoinkohtelun kierrettä.

Tutkimuksen tuloksissa kaltoinkohtelua kokeneiden hyvinvoinnin tukemisessa ja lisäämisessä vahvistuivat mielestämme pitkälti samat asiat, joita on jo pitkään nostettu esille julkisessa keskustelussa sosiaali- ja terveydenhoitoalalla. Asiakkaan aito kohtaaminen, työntekijän tietotaito ja asiakkaan oman elämänasiantuntijuuden huomioiminen työskentelyssä sekä työntekijän asenne asiakasta kohtaan ovat keskiössä luomassa asiakkaalle hyvää ja laadukasta palvelukokemusta. Samat asiat nousivat esille myös Liukkosen toteamana (2004, 25-28), sillä hänen mukaansa kaltoin kohdeltujen aikuisten kanssa työskenneltäessä tarvitaan tietoa ilmiöstä, kaltoinkohtelun vaikutuksista ihmiseen, auttamismenetelmistä ja yhteistyötahoista. Myös palveluprosessin sujuvuuteen vaikuttavat tekijät, selkeys ja läpinäkyvyys, olivat samoja, joista on julkisuudessa keskustelu jo jonkin aikaa. Palvelukokemusten ja -prosessien kehityksen onkin pystyttävä sosiaalialalla jatkuvasti kehittämään asiakaslähtöisempään suuntaan.

Kaiken kaikkiaan johtopäätöksenä voidaan todeta, että kirjallisuuskatsauksen kautta saatiin vastaus asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja että tutkimuksista saadut tulokset tukivat kokonaisuudessaan sitä tietoa, mikä tuli esille teoreettisessa viitekehyksessä. Lisäksi tutkimuksista saadut tulokset olivat yhtenäisiä, vaikka ilmiötä oli tutkittu erilaisista näkökulmista. Kirjallisuuskatsauksen kautta saatiin myös tuotua esille se, miten laajan ja haasteellisen ongelman kanssa sosiaalialalla painitaan ja miten merkityksellistä kaltoinkohtelun ennaltaehkäiseminen, sen uhriksi joutuneiden hyvinvoinnin tukeminen ja lisääminen sekä ilmiön tunnistaminen ovat sosionomin työssä. Loppujen lopuksi kyse on, kuten Salokangas (2020, 96) toteaa, koko yhteiskunnan tasolla perhe-elämän arvoista, sillä yhteiskunnallisilla toimilla pitäisi pystyä tukemaan vakaata ja harmonista perhe-elämää sekä kunnioitusta lapsia ja heidän hyvinvointiaan kohtaan. Lasten suojelulta kaltoinkohtelulta on pitkäaikaisia vaikutuksia yhteiskuntaan, mikä vähentää perheväkivaltaa ja mielenterveysongelmia ja tekee täten yhteiskunnista toimivampia (Crombach & Bamboneye 2015).

8.4 Jatkotutkimus aiheet

Kirjallisuuskatsauksen pohjalta heräsi kysymyksiä ja mahdollisia jatkotutkimusten aiheita. Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksissa tutkittiin pääasiassa miesten tekemää kaltoinkohtelua naisia kohtaan sekä naisten kokemaa kaltoinkohtelua. Afifin ja muiden tutkimuksessa (2017) nostettiin esille osuvasti nykyisten tutkimusten ja käytäntöjen keskittyvän vähentämään nimenomaan miesten tekemää kaltoinkohtelua naisia kohtaan. Jatkossa olisikin hyödyllistä tutkia laajemmin naisten tekemää kaltoinkohtelua, esimerkiksi lapsiaan kohtaan, sillä ainakin Crombach ja Bamboneye

(2015) havaitsivat tutkimuksessaan naisten kaltoinkohtelevan lapsiaan miehiä useammin. Enemmän tietoa kaivattaisiin myös miesten lapsuudessa kokemasta kaltoinkohtelusta, jotta kaltoinkohtelun syihin ja sen ennaltaehkäisyyn voitaisiin keskittyä laaja-alaisemmin. Huomio kiinnittyi erityisesti jatkotutkimusaiheiden osalta ilmiöön, joka mainittiin myös MacGinleyn ja muiden (2018, 1142) tutkimuksessa, ettei miesten lapsuudessa kokemasta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta juuri puhuta. Herää kysymys, kuinka seksuaalista kaltoinkohtelua lapsuudessa kokeneiden miesten asiasta puhumisen ja avun hakemisen kynnystä saataisiin madallettua.

Mielenkiintoinen tutkimuksen aihe olisi myös se, millainen merkitys on vanhempien tekemän lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun vähentämisellä parisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyssä. Tutkimuksesta voisi nousta esille vaikuttavimmat menetelmät, joiden avulla olisi mahdollista katkaista kaltoinkohtelun kierre sukupolvien välillä. Baxter ja muut (2017) toivat tutkimuksessaan esille toivon kokemisen ja lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun yhteyden. Toivon puute vähentää uhrin voimavaroja ja mahdollisuuksia päästä haluttuun tavoitteeseen elämässään, joten toivon merkityksen kattavampi tutkiminen lisäisi todennäköisesti tietoa esimerkiksi lapsuuden kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyssä ja sitä kokeneiden arjen hyvinvoinnin tukemisessa. Rueness ja muut (2020) pohtivat myös tärkeäksi jatkotutkimuksen aiheeksi henkisen kaltoinkohtelun yhteyttä fyysiseen terveyteen. Tämä havainto nousi esille myös kirjallisuuskatsauksen aineiston tutkimuksista, sillä ne kohdistuivat lähinnä henkisen hyvinvoinnin ja lapsuuden kaltoinkohtelun välisen yhteyden tutkimiseen.

Lähteet

Afifi, T. O., Mota, N., Sareen, J. & MacMillan H. L. 2017. The relationships between harsh physical punishment and child maltreatment in childhood and intimate partner violence in adulthood. *BMC Public Health*, 17, 493. Viitattu 14.12.2020. <https://janet.finna.fi>, ProQuest.

Baxter, M. A., Hemming, E. J., McIntosh, H. C. & Hellman, C. M. 2017. Exploring the Relationship Between Adverse Childhood Experiences and Hope. *Journal of Child abuse*, 26, 8, 948-956. Viitattu 2.1.2020. <https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. 2019. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Terveystyö- ja hyvinvointilaitoksen työpaperi 1/2020. Viitattu 8.2.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf.

Brusila, P. 2009. Vaikutukset uhriin. Julkaisussa Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Toim. P. Brusila, S. Hyvärinen, M. Kallio, K. Pirras & T. Sandberg. Helsinki: Väestöliitto.

Cacciatore, R. 2008. Kiukkukirja. Aggressiokasvattajan käsikirja – vauvasta kouluikään. Toim. V. Hurme. Helsinki: Väestöliitto, 20-30.

Castro, A., Ibáñez, J., Maté, B., Esteban, J. & Barrada, J. R. 2019. Childhood Sexual Abuse, Sexual Behavior, and Revictimization in Adolescence and Youth: A Mini Review. *Frontiers in Psychology*, 10. Viitattu 15.12.2020. <https://janet.finna.fi>, PubMed.

Child maltreatment. 2020. World health organizationin [www-sivustolla](http://www.sivustolla). Viitattu 3.1.2021. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>.

Crombach, A. & Bambonyé, M. 2015. Intergenerational violence in Burundi: Experienced childhood maltreatment increases the risk of abusive child rearing and intimate partner violence. *Eur J Psychotraumatol*, 6. Viitattu 15.12.2020. <https://janet.finna.fi>, PubMed.

Dias, A., Sales, L., Hessen, D. & Kleber, R. 2015. Child maltreatment and psychological symptoms in a Portuguese adult community sample: the harmful effects of emotional abuse. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 24, 7, 767-778. Viitattu 14.12.2020. <https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Elliot, J. C., Stohl, M., Wall, M. M, Keyes, K. M., Goodwin R. D., Skodol, A. E., Krueger, R. F., Grant, B. F. & Hasin, D. S. 2014. The risk for persistent adult alcohol and nicotine dependence: the role of childhood maltreatment, 109-850. Viitattu 16.12.2020. <https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Fagerlund, M., Peltola, M., Kääriäinen, J., Ellonen, N. & Sariola, H. 2014. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Viitattu 1.11.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86726/Raportteja_110_lapsiuhritutkimus_web.pdf.

Fulu, E., Miedema, S., Roselli, T., McCook, S., Chan, K. L., Haardörfer, R. & Jewkes, R. 2017. Pathways between childhood trauma, intimate partner violence, and harsh parenting: findings from the UN Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific. *The Lancet Global Health*, 5, 5, 512-522. Viitattu 28.12.2020. <https://janet.finna.fi>, PubMed.

Grooming. N.d. Artikkelin Pelastakaa lapset www-sivustolla. Viitattu 9.1.2020. <https://www.pelastakaa-lapset.fi/kehittamis-ja-asiantuntijatyo/lasten-suojelu-ja-nettivihje/grooming/>.

Henry, M. L., Merrick, M.T. & Fulco, C.J. 2018. The Harmful Effect of Child Maltreatment on Economic Outcomes in Adulthood. *American Journal of Public Health*, 108, 9. Viitattu 22.12.2020. <https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Hentilä, S., Ellonen, N., Paavilainen, E., Kääriäinen, J. & Koivula, T. 2010. Pieniin lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun tilanteet vanhempien kuvaamana. *Janus sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 18, 3, 260-276. Viitattu 17.11.2020. <https://journal.fi/janus/article/view/50572/15320>.

Hillis, S., Mercy, J. Amobi, A. & Kress, H. 2016. Global Prevalence of Past-year Violence Against Children: A Systematic Review and Minimum Estimates. *Pediatrics official journal of the American academy of pediatrics*, 147, 1. Viitattu 20.12.2020. <https://pediatrics.aappublications.org/content/early/2016/01/25/peds.2015-4079>.

Holland, S. 2011. *Child&Family assessment in social work practise*. London: SAGE Publications.

Hyvä tieteellinen käytäntö. 2020. Jyväskylän yliopiston www-sivusto. Viitattu 8.1.2021. <https://www.jyu.fi/fi/tutkimus/tutkimusetiikka/hyva-tieteellinen-kaytanto>.

Ikonen, R. 2019. Lasten ja nuorten kokema väkivalta: tuloksia Kouluterveyskyselystä ja Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut -tutkimuksesta. *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2019:27*, 73-74. Viitattu 30.11.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf.

Inkilä, J., Helminen, M., Kuosmanen, T. & Paavilainen, E. 2016. Moniammatillinen toimintamalli lasten kaltoinkohteluun puuttumisessa. *Janus sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 24, 1. Viitattu 17.11.2020. <https://journal.fi/janus/article/view/56016/18513>.

Jaffee, S. R., Ambler, A., Merrick, M., Goldman-Mellor, S., Odgers, C. L., Fisher, H. L., Danese, A. & Arseneault, L. 2018. Childhood Maltreatment Predicts Poor Economic and Educational Outcomes in the Transition to Adulthood. *American Journal of Public Health*, 108, 9. Viitattu 23.12.2020. <https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Joki-Erkkilä, M., Jaarto, M. & Sumia, M. 2012. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. *Julkaisussa Lapsen kaltoinkohtelu. Toim. A. Söderholm, S. Kivitiie-Kallio. 2.p. Helsinki: Duodecim, 150-151.*

Joki-Erkkilä, M, Salmivalli A-M., Tenhunen, T., Darth, M., Lehtbäck, H., Hämeen poliisilaitos, Korpilahti, U. & Hakulinen, T. 2019. Lasten ja nuorten seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisy ja haittojen minimointi. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V. M. Nummi ja P. Lillsunde. 2. painos, 270-331. Viitattu 13.11.2020. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Kalland, M. & Salo, S. 2020. Vanhemmuuden tukeminen vauva- ja lapsiperheissä. Duodecim 2020, 136, 891-896. Viitattu 4.12.2020. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo15527.pdf>.

Kauppi, A. 2012. Sisäiset mustelmat – pahoinpitelyn psyykkiset vaikutukset. Julkaisussa Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 127.

Kirjallisten töiden ohje: Johdanto. 2021. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisu 20.1.2021. Viitattu 23.1.2021. <https://seamk.libguides.com/KirjallistenToidenOhje/johdanto>.

Korpilahti, U., Hakulinen, T., Tupola, S., Kettunen, H., Lillsunde, P. & Aronen, P. 2019. Lapsiin kohdistuva väkivalta – suojaavat tekijät, riskitekijät ja seuraukset. Julkaisussa: Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V. M. Nummi ja P. Lillsunde. 2. painos, 19-45. Viitattu 13.11.2020. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Kyngäs, H., Elo, S., Pölkki, T., Kääriäinen, M. & Kanste, O. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Hoitotiede 23, 2, 139-146. Viitattu 14.10.2020. https://www.researchgate.net/publication/261723764_Sisallönanalyysi_suomalaisessa_hoitotieteellisessä_tutkimuksessa.

Kähäri, N. 2017. Silta sumusta valoon. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja siitä selviytyminen. Tallinna: AS Pakett.

Laitinen, M. 2004. Häväistyt ruumiit, rikotut mielet. Tampere: Vastapaino.

Lanzaroten sopimus 88/2011. Viitattu 1.11.2020. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2011/20110088>.

Lapsen kohdistuva kuritusväkivalta. 2018. Poliisin tiedote 3.5.2018. Viitattu 23.11.2020. https://www.poliisi.fi/hame/tiedotteet/1/0/lapsen_kohdistuva_kuritusvakivalta_70061.

Lapsen mielipiteen selvittäminen. N.d. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivustolla. Viitattu 30.1.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/huostaanoton-valmistelu-ja-paatoksenteko/lapsen-mielipiteen-selvittaminen>.

Lapset ja perheet. N.d. Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivustolla. Viitattu 30.1.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). 2020. Julkaisu Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivustolla 4.6.2020. Viitattu 4.12.2020. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->.

Lapsiin kohdistuva väkivalta. 2020. Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisu 2.10.2020. Viitattu 31.10.2020. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta.

Lasten ja nuorten hyvinvointi–Kouluterveyskysely 2019. 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisu 17.9.2020. Viitattu 1.11.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Ti-lastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Leinonen, R. 2018. Sisällönanalyysi. Viitattu 14.10.2020. <https://spoken.fi/sisallonanalyysi/>.

Lester, S., Kwatha, M. & Sutcliffe, K. 2020. Service needs of young people affected by adverse childhood experiences (ACEs): A systematic review of UK qualitative evidence. *Children and Youth Services Review*, 118. Viitattu 22.12.2020. <https://janet.finna.fi>, Social Care online.

Liukkonen, S. 2004. Särö kaikkein syvimässä. Lapsuudessaan seksuaalisesti hyväksikäytettyjen aikuisten auttaminen. Suomen sairaanhoitajaliitto ry.

L 19.12.1889/39. Rikoslaki. Viitattu 9.1.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>.

L 13.4.2007/417. Laki lastensuojelusta. Viitattu 9.1.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417>.

L 30.12.2014/1301. Laki sosiaalihuollosta. Viitattu 9.1.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>.

MacGinley, M., Breckenridge, J. & Mowll, J. 2018. A scoping review of adult survivors' experiences of shame following sexual abuse in childhood. *Health and Social care in the community* 2019, 27, 1135–1146. Viitattu 2.1.2021. <https://janet.finna.fi>, Social Care online.

Matikka, J. 2020. Koskaan ei ole liian myöhäistä hakea apua. Teoksessa *Toivuin onnelliseksi*. Toim. T. Laiho. Keuruu: Otava, 98-100.

Ometto, M., Oliveira, P., Milioni, A., Santos, B., Scivoletto, S., Busatto, G., Nunes, P. & Cunha, P. 2016. Social skills and psychopathic traits in maltreated adolescents. *13 Eur Child Adolesc Psychiatry*, 25, 397-405. Viitattu 17.12.2020. <https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Opinnäytetyön tiedonhankinta. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. Viitattu 14.10.2020. <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/opinnaytetyo-proses-sina/tiedonhankinta/>.

- Ota väkivalta puheeksi. N.d. Julkaisu Ensi- ja turvakotien liiton www-sivustolla. Viitattu 4.12.2020. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/ota-vakivalta-puheeksi/#vauvaikaisen-osallisuus>.
- Ristimäki, T. 2019. Sosionomiksi kannattaa opiskella. Julkaisu Arene ry:n sivustolla 18.3.2019. Viitattu 26.1.2021. <http://www.arene.fi/blogi/sosionomiksi-kannattaa-opiskella/>
- Rodriguez, E. 2020. Chat auttaa vaikeuksissa. Ensi- ja turvakotien liiton jäsenlehti Enska 2/2020, 4-6.
- Rueness, J., Myhre MD, M. C., Strørm, I. F., Wentzel-Larsen, T., Dyb, G. & Thoresen, S. 2019. Child abuse and physical health: A population-based study on physical health complaints among adolescents and young adults. *Scandinavian Journal of public Health* 2020, 48, 511-518. Viitattu 20.12.2020. <https://janet.finna.fi, Cinahl>.
- Salminen, A. 2011. Mikä on kirjallisuuskatsaus? Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 14.10.2020. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf.
- Salokangas, R. K.R. 2020. Childhood adversities and mental ill health. Studies on associations between reported child-hood adverse and trauma experiences and adult perceived attitudes of others, mental disorders and suicidality. Väitöskirja, yliopisto. Turun yliopisto, Department of Psychology and Speech-Language Pathology; Psychology Department of Clinical Medicine; Psychiatry, The Doctoral Programme of Social and Behavioural Sciences. Viitattu 21.12.2020. <https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/150636/AnnalesB523Salokangas.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Skinner, M.L., Hong, S., Herrenkohl, T.I., Brown, E. C., Lee, J. O. & Jung, H. 2016. Longitudinal Effects of Early Childhood Maltreatment on Co-Occurring Substance Misuse and Mental Health Problems in Adulthood: The Role of Adolescent Alcohol Use and Depression. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 2016, 77, 3. Viitattu 27.12.2020. <https://janet.finna.fi, PubMed>.
- Slesnick, M., Zhang, J. & Brakenhoff, B. 2016. Homeless Youths' Caretakers: The Mediating Role of Childhood Abuse on Street Victimization and Housing Instability. *Social work*, 2016, 61, 147-154. Viitattu 20.12.2020. <https://janet.finna.fi, Medline Ebscohost>.
- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2017. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisu 2017:5. Viitattu 30.1.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf.
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotyössä. Toim. M. Stolt, A. Axelin & R. Suhonen. Turku: Juvenes Print, 7-8.
- Sulosaari, V. & Kajander-Unkuri, S. 2016. Integroitu kirjallisuuskatsaus. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotyössä. Toim. M. Stolt, A. Axelin & R. Suhonen. Turku: Juvenes Print, 107-115.
- Söderholm, A. & Politi, J. 2012. Lapsen laiminlyönti. Teoksessa: Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 88-90.

Stern, A., Agnew-Blais, J., Danese, A., Fisher, H. L., Jaffee, S. R., Matthews, T., Polanczyk, G. V. & Arseneault, L. 2018. Associations between abuse/neglect and ADHD from childhood to young adulthood: A prospective nationally representative twin study. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*. 2016, 77, 3. Viitattu 27.12.2020. <https://janet.finna.fi>, Social Care online.

Särkelä, R. 2019. 40 vuotta työtä perheväkivallan lopettamiseksi. Ensi- ja turvakotien liiton jäsenlehti *Enska* 4/2019. Viitattu 4.12.2020. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/enska/40-vuotta-tyota-perhevakivallan-lopettamiseksi/>.

Taskinen, S. 2003. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen. Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Toim. S. Taskinen. Helsinki: Stakes, 5, 89.

Uribe, L. & Schub, T. 2019. Sexual abuse in childhood: Adult survivors. Viitattu 21.10.2020. <https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Välipakka, T. 2007. Sata tapaa tappaa sielu. Narsismin uhrit kertovat. Helsinki: Gummerus.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. N.d. Unicefin [www-sivustolla](http://www.unicef.org). Viitattu 8.10.2020. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf.

Liitteet

Liite 1. Taulukko alkuperäistutkimuksista

Tutkimuksen tekijä(t), nimi, vuosi	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimus aineisto	Keskeiset tulokset
Crombach, A. ja Bambonyé, M. 2015. Intergenerational violence in Burundi: Experienced childhood maltreatment increases the risk of abusive child rearing and intimate partner violence.	Selvittää lapsena koetun kaltoinkohtelun yhteys omaan väkivaltaiseen käytökseen lapsiaan tai puolisoaan kohtaan	Strukturoitu kyselytutkimus. Haastateltiin 282 henkilöä, iältään 13–45-vuotiaita	Lapsena koettu kaltoinkohtelu lisää selvästi riskiä omien lapsien kaltoinkohteluun sekä parisuhdeväkivaltaan
Salokangas, R. K.R. 2020. Childhood adversities and mental ill health. Studies on associations between reported childhood adverse and trauma experiences and adult perceived attitudes of others, mental disorders and suicidality.	Selvittää lapsuuden kaltoinkohtelun ja traumakokemusten vaikutuksia yksilöiden kokemuksiin toisten ihmisten suhtautumisesta heihin ja kuinka lapsuuden traumakokemukset yhdistyvät aikuisiän itsetuhoisuuden ja psykiatriin häiriöihin.	Strukturoitu kyselylomake. 692 yleisväestön aikuista, 250 terveyskeskukseen ja 160 psykiatriseen avohoitoon tulla sekä 245 psykoosiriskissä olevaa potilasta.	Lapsuuden kaltoinkohtelun kokemukset lisäävät merkittävästi aikuisiän alkoholiongelmaa, kokemuksia toisten ihmisten negatiivista suhtautumisesta sekä aikuisiän psykiatriin häiriöihin.
Lester, S., Kwatha, M. & Sutcliffe, K. 2020. Service needs of young people affected by adverse childhood experiences (ACEs): A systematic review of UK qualitative evidence.	Saada syvempi käsitys palveluista, joita lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneet kokevat tarvitsevansa arjessa selviytyäkseen.	Kirjallisuuskatsaus	Lapsuuden kaltoinkohtelusta selviämiseksi koetaan tärkeiksi henkinen tuki, vertaistuki, palveluiden laatu sekä ammattilaisen oikeanlainen työote.
Henry, M. L., Merrick, M.T. & Fulco, C.J. 2018. The	Selvittää onko lapsuudessa koetulla kaltoinkohtelulla	1000 nuorta satunnaisesti luokilta 7-8. Nuoria ja	Lapsuuden aikainen kaltoinkohtelu

<p>Harmful Effect of Child Maltreatment on Economic Outcomes in Adulthood.</p>	<p>vaikutuksia aikuisiän taloudelliseen tilanteeseen</p>	<p>heidän huoltajiaan haastateltiin useasti tutkimuksen kahdessa eri vaiheessa. Kolmannessa vaiheessa haastateltiin nuoria heidän ollessaan n.30-vuotiaita. Tutkimus on yhä käynnissä ja alkuperäisten nuorten tullessa vanhemmiksi, haastateltaviksi ovat tulleet heidän lisäksi heidän esikoisensa.</p>	<p>vaikuttaa haitallisesti aikuisiän taloudelliseen tilanteeseen.</p>
<p>Jaffee, S. R., Ambler, A., Merrick, M., Goldman-Mellor, S., Odgers, C. L., Fisher, H. L., Danese, A. & Arseneault, L. 2018. Childhood Maltreatment Predicts Poor Economic and Educational Outcomes in the Transition to Adulthood.</p>	<p>Selvittää lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun yhteyttä alhaiseen koulutustasoon ja NEET-nuoreksi (NEET = Not in Employment, Education or Training eli työn, koulutuksen ja harjoittelun ulkopuolella)</p>	<p>1611 kaksosen äitiä ja 2232 kaksosta haastateltiin lasten ollessa 5-, 7-, 12- ja 18-vuotiaita.</p>	<p>Lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneilla on yli 2-kertainen todennäköisyys alhaiseen koulutustasoon sekä päätyä ns. NEET-nuoreksi</p>
<p>Skinner, M.L., Hong, S., Herrenkohl, T.I., Brown, E. C., Lee, J. O. & Jung, H. 2016. Longitudinal Effects of Early Childhood Maltreatment on Co-Occurring Substance Misuse and Mental Health Problems in Adulthood: The Role of Adolescent Alcohol Use and Depression.</p>	<p>Selvittää vakavan kaltoinkohtelun eri muotojen suoria ja epäsuoria vaikutuksia aikuisiän masennukseen, ahdistukseen ja päihteiden väärinkäyttöön.</p>	<p>Tutkimuksen kohderyhmä oli 332 henkilöä iältään 18kk-41 vuotta. Vanhemmat vastasivat kyselyyn fyysisen ja henkisen kaltoinkohtelun ja lapset seksuaalisen kaltoinkohtelun osalta.</p>	<p>Vakava henkinen kaltoinkohtelu lapsuudessa lisää riskiä sairastua sekä masennukseen, ahdistuneisuuteen että päihteiden väärinkäyttöön.</p>

<p>Stern, A., Agnew-Blais, J., Danese, A., Fisher, H. L., Jaffee, S. R., Matthews, T., Polanczyk, G. V. & Arseneault, L. 2018. Associations between abuse/neglect and ADHD from childhood to young adulthood: A prospective nationally representative twin study.</p>	<p>Selvittää kaltoinkohtelun ja ADHD:n välinen yhteys lapsuudessa ja varhaisaikuisuudessa</p>	<p>2232 kaksosta</p>	<p>Kaltoinkohtelulla ja ADHL:lla on vahva yhteys sekä lapsuudessa että varhaisaikuisuudessa. Aikuisiän ADHL:lla ja lapsuuden kaltoinkohtelun välillä ei todettu suoraa yhteyttä, mutta kaltoinkohtelu voi lisätä riskiä kaltoinkohtelun kokemiselle sekä ADHD:n oireiden esiintymistä aikuisiässä.</p>
<p>Fulu, E., Miedema, S., Roselli, T., McCook, S., Chan, K. L., Haardörfer, R. & Jewkes, R. 2017. Pathways between childhood trauma, intimate partner violence, and harsh parenting: findings from the UN Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific.</p>	<p>Tutkia naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan monimuotoisia ja yhdistäviä riskitekijöitä</p>	<p>10178 miestä ja 310 naista iältään 18-49 vuotta haastateltiin</p>	<p>Lapsuudessa koettu henkinen kaltoinkohtelu on vahvasti yhteydessä sekä väkivaltaisiin tekoihin että sen kokemiin aikuisiässä. Miesten lapsuudessa kokema kaltoinkohtelu lisää parisuhdeväkivaltaa ja naisten kasvattaa riskiä joutua parisuhdeväkivallan uhriksi.</p>
<p>Rueness, J., Myhre MD, M. C., Strørm, I. F., Wentzel-Larsen, T., Dyb, G. & Thoresen, S. 2019. Child abuse and physical health: A population-based study on physical health complaints among adolescents and young adults.</p>	<p>Selvittää onko nuorilla ja nuorilla aikuisilla, jotka ovat kokeneet lapsuudessaan kaltoinkohtelua, enemmän fyysisiä terveysvaikutuksia kuin ikäisillään, jotka eivät ole kokeneet kaltoinkohtelua sekä arvioida erilaisten kaltoinkohtelutyyppien ja</p>	<p>Haastateltiin puhelimitse 506 kaltoinkohtelua kokenutta ja 504 kaltoinkohtelua kokematon 16-33 vuotiasta.</p>	<p>Altistuminen lapsuudessa kaltoinkohtelulle, erityisesti emotionaalille ja seksuaaliselle kaltoinkohtelulle, ennustaa fyysisen terveyden vaikutuksia murrosiässä ja varhaisessa aikuisiässä. Fyysiset terveysvaikutukset</p>

	fyysisen terveyden välisiä yhteyksiä.		voivat johtaa erilaisiin työhön- ja opiskeluun vaikuttaviin toimintahäiriöihin. Seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaa haittavaikutuksia psykologiseen terveyteen ja haitalliseen käyttymiseen.
Afifi, T. O., Mota, N., Sareen, J. & MacMillan H. L. 2017. The relationships between harsh physical punishment and child maltreatment in childhood and intimate partner violence in adulthood.	Tutkittiin, liittykö ankariin fyysisiin rangaistuksiin vakaamman lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun lisääntyminen, ja altistuminen lähisuhdeväkivaltaan lapsuudessa ja lähisuhdeväkivallan tekemiseen ja uhriksi joutumisen alttius aikuisiällä.	Tutkimuksessa otanta oli 34 402 henkilöä ja vastausprosentti oli 86,7.	Ankariin fyysisiin rangaistuksiin liittyi lisääntynyt todennäköisyys syyllistyä lähisuhdeväkivallan tekemiseen ja uhriksi joutumiseen. Siihen liittyi myös lisääntynyt todennäköisyys muihin lapsuuden aikaisiin kaltoinkohtelun tyypeihin.
Slesnick, M., Zhang, J. & Brakenhoff, B. 2016. Homeless Youths' Caretakers: The Mediating Role of Childhood Abuse on Street Victimization and Housing Instability.	Tutkittiin kuinka lapsuuden kaltoinkohtelukokemukset liittyvät myöhempiin asumisen vakautteen ja uhriksi joutumisen kokemukseen kodittomien nuorten joukossa.	Tutkimukseen osallistui 79 henkilöä. He olivat 14-24 vuotiaita kadulla asuvia päihteiden käyttäjiä.	Seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneilla asunnottomuuteen liittyvien tulevien ongelmien todennäköisyys kasvaa enemmän kuin fyysistä hyväksikäyttöä ja laiminlyöntiä kokeneilla.
Elliot, J. C., Stohl, M., Wall, M. M., Keyes, K. M., Goodwin R. D., Skodol, A. E., Krueger, R. F., Grant, B. F. & Hasin, D. S. 2014. The risk for persistent adult alco-	Tutkittiin lisääkö lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu alkoholi ja nikotiiniriippuvuuden riskiä.	Osallistujia arvioitiin kahdella aallolla kolmen vuoden välein. Ensimmäisessä aallossa 43 093 osallistuvaa (vastaus% 81), toisessa aallossa 34 653 osallistujaa (vastaus% 86,7).	Lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu ennustaa alkoholi ja nikotiiniriippuvuutta. Voimakas vaikutus seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneilla. Kaltoinkohtelu vaikuttaa

<p>hol and nicotine dependence: the role of childhood maltreatment.</p>		<p>Tutkimuksessa tarkasteltiin yksilöitä, joista 1172 oli alkoholiriippuvaisia ja 4017 nikotiiniriippuvaisia. Heille tehtiin kvantitatiivinen tutkimus.</p>	<p>alkoholin ja nikotiinin käytön aloittamiseen, riippuvuusoireisiin sekä häiriön kulkuun. Se vaikuttaa päihitteiden käyttöön enemmän kuin muut lapsuuden vastoinkäymiset kuten vanhempien kuolema tai avioero.</p>
<p>Ometto, M., Oliveira, P., Milioni, A., Santos, B., Scivoletto, S., Busatto, G., Nunes, P. & Cunha, P. 2016. Social skills and psychopathic traits in maltreated adolescents.</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena verrata pahoinpitelystä kärsineiden nuorten sosiaalista toimintaa ja psykopaatteja piirteitä saman sosioekologian omaaviin ei-pahoinpideltyihin nuoriin ja tutkia minkä tyyppiset pahoinpitelyt ja sosiaaliset taidot liittyivät psykopaatteihin piirteisiin.</p>	<p>Arvioitiin 107 nuorta, keski-ikä 12,85 vuotta vuosina 2011-2014. Arviointi tapahtui kolmena päivänä. Ensimmäinen koostui hyvin koulutettujen mielen-terveysalan ammattilaisten tekemistä psykiatrisista ja lapsuuden traumojen arvioinneista. Toisena päivänä tehtiin neuropsykologiset testit ja 1-4 viikon jälkeen tutkittiin sosiaalisia taitoja ja epä-sosiaalista käyttäytymistä. Kvantitatiivisia kyselyitä sekä osittain jäseneltyjä haastatteluita.</p>	<p>Lapsuudessa koettu laiminlyönti liittyy psykopaatteihin piirteisiin ja sosiaalisten taitojen puutteeseen. Erityisesti emotionaaliseen laiminlyöntiin liittyy merkittävästi psykopaatteja piirteitä.</p>
<p>Dias, A., Sales, L., Hessen, D. & Kleber, R. 2015. Child maltreatment and psychological symptoms in</p>	<p>Tutkittiin viiden kaltoinkohtelun muodon esiintyvyyttä Portugalilaisen aikuisen yhteisön otoksessa ja verrattiin tuloksia</p>	<p>Portugalissa tutkimukseen osallistui 1213 18-65-vuotiaasta. Tiedot kerättiin vuosina 2008-</p>	<p>Naiset ilmoittivat suuremmasta henkisestä väkivallasta ja miehet suuremmasta fyysisestä väkivallasta.</p>

<p>a Portuguese adult community sample: the harmful effects of emotional abuse.</p>	<p>kolmen muun maan samanlaisiin näytteisiin sekä kaltoinkohtelun ja psykologisten oireiden suhdetta.</p>	<p>2010. Kyselylomake ja lyhyet haastattelut.</p>	<p>lasta. Emotionaalinen hyväksikäyttö ennusti kaltoinkohtelun muodoista voimakkaimmin psykologisia oireita. Todettiin tarve parantaa ehkäisy- ja interventiotoimenpiteitä kaltoinkohtelun vähentämiseksi.</p>
<p>Castro, A., Ibáñez, J., Maté, B., Esteban, J. & Barrada, J. R. 2019. Childhood Sexual Abuse, Sexual Behavior, and Revictimization in Adolescence and Youth: A Mini Review.</p>	<p>Katsaus antaa yleiskatsauksen seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden ongelmiin ja teoreettisiin selitykseen, joita on esitetty tähän päivään saakka ja hyväksikäytön seurauksiin.</p>	<p>Kirjallisuuskatsaus, 35 tutkimusta</p>	<p>Seksuaalinen hyväksikäyttö on kansanterveysongelma. Se lisää riskialtista seksuaalista käyttäytymistä ja todennäköisyyttä joutua uudestaan seksuaalirikoksen uhriksi. Hyväksikäyttö aiheuttaa myös aggressiivista käyttäytymistä, ihmissuhteongelmia, koulutusvaikeuksia, päihteidenkäyttöä.</p>
<p>MacGinley, M., Breckenridge, B. & Mowll, J. 2018. A scoping review of adult survivors' experiences of shame following sexual abuse in childhood.</p>	<p>Tutkia, mitä häpeän tuntemuksia lapsuuden aikaisesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä seurasi</p>	<p>Kirjallisuuskatsaus, 28 tutkimusta</p>	<p>Häpeällä on merkittävät vaikutuksensa niin psykologisiin seurauksiin ja traumaoireisiin, uhrin ihmissuhteisiin, hyväksikäytöstä kertomiseen, itsetuntoon kuin hyväksikäytöstä toipumiseen.</p>
<p>Baxter, M. A., Hemming, E. J., McIntosh, H. C. & Hellman, C. M. 2017. Exploring the Relationship</p>	<p>Selvittää toivon kokemisen ja lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun välistä yhteyttä</p>	<p>Kysely. 151 vastaajaa, joista 82 % oli naisia, ikäkauma oli 19-55 vuotta.</p>	<p>Lapsuuden aikaisella fyysisellä ja seksuaalisella kaltoinkohtelulla oli merkittävä yhteys</p>

Between Adverse Childhood Experiences and Hope.			toivon kokemisessa aikuisiässä
---	--	--	--------------------------------

Liite 2. Keskeiset tulokset

Lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun näyttäytyminen aikuisiän arjen hyvinvoinnissa	Taloudellinen hyvinvointi	<p>Varhainen vanhemmuus</p> <p>Matala koulutustaso</p> <p>Heikko tulotaso</p> <p>NEET-nuori (koulutuksen ja työn ulkopuolella oleva)</p> <p>Asunnottomuus</p>	Lapsuuden aikainen kaltoinkohtelu vaikuttaa haitallisesti aikuisiän taloudelliseen tilanteeseen, jatko-opintoihin ei hakeuduta
	Käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät	<p>Ylisukupolven periytyvyys</p> <p>Itsetuhoisuus</p>	<p>Kaltoinkohtelun lisäämä riski sen uudelleen kokemisille sekä kaltoinkohtelun käyttämiselle aikuisiässä puolisoaan ja lastaan kohtaan, toivottoisuus</p> <p>Itsemurha-ajatukset, itsemurhayritykset, itsensä vahingoittaminen, riskialtis seksuaalinen käytös, häpeä</p>
	Psyykkinen hyvinvointi	Sosiaaliset vaikeudet	ADHD-oireet, aggressiivisuus, toivottoisuus, tunnetaitojen heikkous, häpeä, arvottomuuden tunne, huono itsetunto, konfliktit ihmissuhteissa, ihmissuhdeherkkyys, avun hakemisen vaikeus, eristäytyminen, muiden ihmisten negatiivinen asenne/suhtautuminen, ihmissuhteiden

		<p>Mielenterveysongelmat</p> <p>Riippuvuusongelmat</p>	<p>välttely, valehtelu, epäluottamus muihin, luottamussuhteiden rakentamisen vaikeus</p> <p>Ahdistuneisuus, masennus, itsetuhoisuus, traumaoireet, psykoopaattiset piirteet, dissosiativiset oireet, kognitiiviset vaikeudet</p> <p>Alkoholin ja huumeiden väärinkäyttö, tupakointi</p>
	Fyysinen hyvinvointi	Terveysvaikutukset	Vatsakipu, tukielinsairaudet, pahoinvointi, päänsärky, sukupuolitaudit
Sosiaalityön keinot ennaltaehkäistä kaltoinkohtelua lapsuudessa	Ammattilaisen ammatitaito	<p>Lähestymistapa</p> <p>Kaltoinkohtelun eri muotojen tunnistaminen</p> <p>Varhainen kaltoinkohtelun tunnistaminen</p>	<p>Positiiviset vanhempien lähestymiskeinot, syyllistämisen välttäminen</p> <p>Henkinen kaltoinkohtelu, fyysinen kaltoinkohtelu, seksuaalinen kaltoinkohtelu, laiminlyönti, henkinen kaltoinkohtelu ja lapsen tarpeiden laiminlyönti eivät aiheuta näkyviä vammoja</p> <p>Vanhempien puutteelliset keinot lastenkasvatuksessa, kuten kurittaminen, vanhempien ja lasten vä-</p>

		Kasvatustuki	lisen vuorovaikutus- suhteen parantami- nen Vanhemmilla lapsuu- dessa koettuja kal- toinkohtelua, päihde- taustaa ja/tai mielenterveysongel- mia
		Lapsen tarpeiden huomiointi/lapsen etu Kaltoinkohtelun riskien tunnistaminen	
	Kansanterveyden kokonaishyvinvoinnin parantaminen	Tietouden lisääminen	Päihdevalistus, seksuaalikasvatus, kaltoinkohtelulta, suojaavien tekijöiden korostaminen, kaltoinkohtelun monimuotoisuuden ymmärtäminen
Sosiaalityön keinot tukea kaltoinkohtelun kokenutta arjessa selviytymisessä	Ammattilaisen ja asiakkaan väliseen asiointiin liittyvät tekijät	Työntekijän asenne Työntekijän tietotaito	Empaattisuus, tuomitsemattomuus, kannustavuus, aito kohtaaminen ja aktiivinen kuuntelu Kaltoinkohtelun aiheuttamien laajojen ja monimuotoisten seuraamusten huomiointi, asiakkaiden aiempien negatiivisten palvelukokemusten huomioiminen, asiakkaan oman elämän asiantuntijuuden arvostaminen
	Ammattilaisen asiakkaalle tarjoamat palvelut	Työntekijän työkalut	Käytännön tuki ja tieto

			Keinoja unohtaa ongelma hetkeksi Vertaistuki Henkinen ja sosiaalinen tuki
	Palveluprosessiin liittyvät tekijät	Palveluprosessin selkeys Palveluprosessin läpinäkyvyys	Tietoa nykyisistä palveluista Tietoja saatavilla olevista palveluista Palveluiden jatkuvuus ja pysyvyys